



ALUEIDEN
KÄYTTÖ

Marianne Rautiainen

Kaupunkikuvan arvioiminen

Selvitys kaupunkikuvaindikaattoreista



Marianne Rautiainen

Kaupunkikuvan arvioiminen

Selvitys kaupunkikuvaindikaattoreista

HELSINKI 2001

*Suomen ympäristö 502
Ympäristöministeriö
Alueidenkäytön osasto*

*Taitto: Ainoliisa Miettinen
Valokuvat ja piirrokset: Marianne Rautiainen*

*ISSN 1238-7312
ISBN 952-11-0938-6*

Sinari Oy

Vantaa 2001

Esipuhe

Ympäristökysymysten korostuminen ja vaatimukset kestävästä kehityksestä ovat lisänneet ympäristöä koskevan tiedon tarvetta alueidenkäytön suunnittelussa ja toimenpiteitä suunniteltaessa. Ympäristön arviointia ja seuranta kehitetään muun muassa käyttämällä indikaattoreita, jotka painottuvat selkeästi mitattaviin tekijöihin. Huoli siitä, että vaikeammin arvioitava kaupunki- ja maisemakuvan laatu jää tässä kehityksessä häviölle johti kaupunkikuvan arviointia ja mitattavuutta koskevan selvityksen käynnistämiseen.

Lähtökohtana työlle oli, että vaikka kaupunkikuvan arviointi on vaikeaa, löytyy kuitenkin tekijöitä, joista suuri osa ihmisistä on samaa mieltä. Tällaisia tekijöitä etsimällä on pyritty löytämään indikaattoreita, joilla kaupunkikuvan laadullisia arvoja voisi tulkita. Työssä on kartoitettu kaupunkikuvan kannalta merkittäviä tekijöitä ja kävelykierrosten avulla on yritetty löytää yleisiä kaupunkikuvan arviointiperusteita. Tämän työn pohjalta on kehitetty indikaattoreita, joita voidaan käyttää kaupunkikuvan laadun arvioimisessa. Selvityksessä keskityttiin kaupunkikuvan havainnoinnissa resurssien rajallisuuden vuoksi yhteen kaupunkiin.

Esitetetyt kaupunkikuvaindikaattorit vaativat edelleen kehittämistä kokeilujen avulla. Ympäristöministeriö toivoo, että laadittu selvitys innostaisi keskusteluun kaupunkikuvan laadun arvoista ja merkityksestä sekä vaikuttaisi kaupunkikuvan merkityksen parempaan ymmärtämiseen ja parantaisi sen huomioon ottamista suunnittelussa.

Selvityksen on laatinut arkkitehti Marianne Rautiainen. Työtä on ohjannut yliarkkitehti Carita Strandell ympäristöministeriön alueidenkäytön osastolta. Työtä ohjaavaan työryhmään ovat lisäksi kuuluneet ylitarkastaja Kristiina Koskiahjo ja yliarkkitehti Katri Tulkki ympäristöministeriön alueidenkäytön osastolta.

Matti Vatiolo
Rakennusneuvos

Carita Strandell
Yliarkkitehti

Sisältö

Esipuhe	3
I Johdanto	5
1.1 Kaupungin kokeminen	5
1.2 Kaupunkikuvan arvioiminen	5
1.3 Selvitystyön tarkoitus	6
2 Keskeiset käsitteet	7
2.1 Kaupunkikuva	7
2.2 Kaupunkikuvakriteeri	7
2.3 Kaupunkikuvaindikaattori	7
3 Työn käynnistyminen	8
3.1 Työvaiheet	8
3.2 Lähdeaineiston läpikäynti	8
3.3 Kaupunkikuvan osat ja ominaisuudet	9
3.4 Työmenetelmien valinta	33
3.5 Kaupunkikohteiden valinta	33
4 Kävelykierrokset	35
4.1 Kierrosten valmistelu	35
4.2 Arviointiryhmän kokoaminen	35
4.3 Kierrosten toteuttaminen	35
4.4 Kokemuksia kävelykierroksista	36
4.5 Osallistujien kommentit	37
5 Arvioinnin tulokset	56
5.1 Yhteenveto arviointiperusteista	56
5.2 Kriteerejä ja indikaattoreita kaupunkikuvan arvioimiseksi	57
5.3 Tekijän havainnot ja kokemukset	67
5.4 Tekijän loppusanat	68
Lähdeaineistoa	69
Kuvailulehdet	72

Johdanto

1.1 Kaupungin kokeminen

Kaupunki on enemmän kuin miltä se näyttää. Se on kokonaisvaltainen, alati elävä mikrokosmos. Se on toiminnan näyttämö, aistimusten ja mielikuvien virittäjä ja lähde. Sitä ei voi irrottaa luontoyhteydestä ja käyttäjistä, ihmisistä. Siihen on kietoutuneena luonnonprosessit, yksilöllinen ja yhteisöllinen toiminta, arvomaailma, tiede, taide, teknologia ja talous. Mitä enemmän sitä tuntee, sitä enemmän ymmärtää ettei sitä voi täysin tuntea. Kaupunki on absoluuttisten määritelmien ulkopuolella.

Kaupungin pintarakenteet, sen fyysiset osat ja ominaisuudet on suhteellisen helppo tunnistaa, mutta sen syväraakenteita, näkymättömiä piirteitä, kätkeytyjä motiiveja ja tavoitteita sekä kaikkien osatekijöiden monimutkaista yhteisvaikutusta on vaikea havaita ja tutkia. Monitasoisten ja moniulotteisten piirteidensä vuoksi kaupungin ymmärtäminen vaatii mahdollisimman kokonaisvaltaista kaupunkisuhdetta. Suhteen tulisi olla samalla sekä käytännöllinen, sosiaalinen, ekologisesti kestävä että esteettinen. Erilaiset työmenetelmät, vuorovaiikutteiset yhteistyömuodot ja kokonaisuuden jäsentäminen eri osatekijöihin ovat hyviä apukeinoja ympäristön ymmärtämisessä ja suunnittelussa. Ne auttavat hahmottamaan monimutkaista järjestelmää, antavat uusia näkökulmia ja näin voivat rikastuttaa kaupunkikokemusta ja kaupunkikuvaa.

Parhaimmillaan kaupunki koetaan intuitiivisesti kokonaisvaltaisena taideteoksena, jossa kokija esittää omaa rooliaan ilman analysointia ja selityksiä. Kokijan mielen tulisi olla mahdollisimman vapaa aikaisemmista mielikuvista, ennakkokäsityksistä ja -odotuksista, jotta kaupunkikokemus ja siitä muodostuva kaupunkikuva olisi elävä ja aito. Ovathan kaik-

kein voimakkaimmin mieliimme piirtyneet lapsuudenmaisemat sekä uudet kokemukset ja vieraat paikat, silloin kun meitä ei ole sitonut arkielämä ja sen rutiinit. Lapsille ominainen herkkyyys, ennakkoluulottomuus, uteliaisuus ja innostunut kokonaisvaltainen asenne on ympäristön kokemisessa ja siitä nauttimisessa suureksi hyödyksi. Jotta pysyisimme kohtaamaan ympäristön luovasti, meidän tulisi löytää itsestämme piilevä lapsi.

1.2 Kaupunkikuvan arvioiminen

Hyvä ympäristö on edellytys hyvälle elämän laadulle. Hyvää voidaan siis pitää ylimpänä ympäristökriteerinä. Mutta millainen on hyvä ympäristö? Sen tulee tyydyttää turvallisuuden, terveellisyyden ja viihtyisyyden vaatimukset. Sen tulee tukea käyttäjän toimintaa ja se tulee sovitaa hänen tarpeisiinsa. Lisäksi sen on oltava kestävä kehityksen mukainen, missä luonnon ja ihmisen kestäkyky on huomioitu. Näitä hyvän ympäristön määrittäviä tekijöitä voidaan pitää yleisen tason ympäristökriteereinä, jotka voivat puolestaan sisältää useita alakriteerejä. Valittu kriteeristö on aina sidoksissa arvioijaan ja arvioitavaan.

Entisaikojen yleisesti hyväksyttyä ja yhtenäistä käsitystä siitä, mikä on hyvää kaupunkikuvaa ei enää ole. Kiivaan elämänrytmin ja liian "nopeiden" muutosten myötä yhteys menneeseen on katkenut. Maailma on monimutkaistunut, ja kaupungissa tiivistyy sen monimutkaisuus ja ongelmat. Vaikutteiden ja vaihtoehtojen runsaus on lisännyt valintamahdollisuuksia ja -vapautta, mutta samalla on kasvanut myös valinnan vaikeus ja vastuu valinnasta. Esimerkiksi rakennetussa ympäristössä materiaalien,

rakennustekniikoiden ja -tapojen kirjavuus sekä erilaiset tyylivirtaukset vaativat suunnittelijalta ja rakentajalta yhä enemmän tietoa, taitoa ja tyyliä.

Kaupunkikuvan laadun arvioinnissa tarvitaan kaupungissa toimimista sekä aisteihin ja tunteeseen pohjautuvaa havainnointia. Kokemusten pohdinta voi lisätä käsitteellistä ymmärtämistä, ja samalla sekä laajentaa että syventää ympäristön laatuun liittyvää tietoa. Lisääntynyt tieto voi puolestaan kasvattaa vastuuntuntoa, ja siten vaikuttaa ympäristön käyttäjien toimintaan.

1.3 Selvitystyön tarkoitus

Tässä selvitystyössä on lähdetty etsimään ympäristön laatuun vaikuttavia arvoja, jotka nykypäivän teknistaloudellisuutta painottavassa maailmassa ovat jääneet liian vähälle huomiolle. Työn tarkoitus on tuoda ”kovien” arvojen rinnalle ”pehmeitä” arvoja, jotka eivät ole muutettavissa luvuiksi. Löytämällä riittävästi arviointi- ja arvosteluperusteita sekä argumentteja voidaan vaikuttaa ”pehmeiden” arvojen asemaan. Laatutekijöiden säännönmukaisuudet ja yleispätevyys sekä näiden perusteella valitut kriteerit ja indikaattorit mahdollistavat vertailun ja jonkin asteisen mitattavuuden.

Tavoitteena on myös kehittää tarkoituksenmukaisia työmenetelmiä, jotka soveltuvat laadullisten tekijöiden arviointiin. Lisäksi työssä haetaan uutta tietoa ja kokemuksia vuorovaikutteisten yhteistyömuotojen käyttökelpoisuudesta ja hyödyntämismahdollisuuksista. Jatkossa saatuja tuloksia voidaan käyttää eri tasoilla kaupunkikuvan hahmottamisessa, arvioimisessa ja suunnittelussa.

Kaupunkikuvan arviointityötä voidaan pitää kokeiluhankkeena, sillä valmiita malleja ei ole ja sovellettavia esikuviaakin on vähän.

Kaupunkikuvan arvioiminen on ollut yleensä yksilöllistä työtä, eikä yleisesti käytettyä ja tunnettua käsitteistöä ole syntynyt. Edustamansa näkökulman mukaan kukin ympäristön arvioija ja tutkija on käyttänyt tuntemiaan ja valitsemiaan käsitteitä sekä antanut niille oman merkityksensä. Lisäksi sanat on koettu hyvin puutteellisina ja usein myös tarpeettomina ilmaisemaan kokonaisvaltaisia henkilökohtaisia tapahtumia, kuten ympäristön kokemista ja arviointia.

Määrittelemällä aivan aluksi tässä selvitystyössä käytetyt keskeiset käsitteet on haluttu luoda yhteinen kieli tai aakkoset kaupunkikuvan ja sen arvioinnin ymmärtämiseksi.

2.1 Kaupunkikuva

Mahdollisimman laajassa mielessä käsitettynä kaupunkikuva on aistien (näkö, kuulo, tasapaino, haju, tunto, maku) avulla kaupungista syntyvä mielikuva, mikä herättää kokijassa tietyn tunteuksen tai tunteen.

Kaupunkiympäristön kokonaisvaikutelma syntyy havainnoitsijan kokemuksista, tiedosta, arvoista, kulttuuritaustasta, odotuksista ja tarpeista. Kukin muodostaa mielikuvan kaupungista eli kaupunkikuvan omasta näkökulmastaan käsin antaen tietyille asioille, tekijöille ja tuntemuksille enemmän merkitystä suhteessa toisiinsa.

Kaupunkikuvaan vaikuttaa kaikki sen näkyvät, fyysiset rakenteet: julkiset ulkotilat, rakennukset ja rakennelmat, luonto, toiminnot, ihmiset jne. Näiden pintarakenteiden takana on myös näkymättömiä syvärakenteita; mm. millainen kaupunki on jokapäiväisenä elinympäristönä, millainen tunnelma siellä on, mikä on sen koko ja historia, mitkä ovat ajan arvot ja asenteet sekä yhteiskunnal-

liset ja yksityiset intressit, mitkä ovat taloudelliset voimavarat ja rakennustekniset menetelmät, mitkä arkkitehtoniset tyyli- ja kansainväliset virtaukset ovat vallitsevia sekä millaisia ympäristöhaittoja esiintyy.

2.2 Kaupunkikuvakriteeri

Kaupunkikuvakriteeri on kaupunkiympäristön laatuun liittyvä arviointi- tai arvosteluperuste. Se on ympäristön tunnusmerkki, sen ratkaiseva osa tai ominaisuus. Luonteeltaan se voi olla neutraali. Sen ei sellaisenaan tarvitse sisältää hyvää eikä huonoa varausta. Kriteerejä voidaan käyttää myös indikaattoriaiheina ympäristön laadun mittaamisessa.

2.3 Kaupunkikuvaindikaattori

Kaupunkikuvaindikaattori on osoitin, ilmaisoin tai laskennallinen kaava. Se on verrattavissa mittariin tai keinoon, jolla mitataan, arvioidaan ja arvostellaan kaupunkikuvan laatua. Sen voi esittää joko sanallisessa tai määrällisessä muodossa. Indikaattori ei edusta absoluuttista tietoa. Se on aina suhteutettava arvioinnin tarkoitukseen sekä arviointipaikkaan ja tilanteeseen. Sitä voidaan käyttää kaupunkikuvakriteerien seurantaan.

3.1 Työvaiheet

Työn lähtökohta ja tavoitteet ovat ohjanneet työn kulkua ja painotusta. Vaikeasti mitattavien laatutekijöiden löytäminen ja arvioiminen vaatii huolellista etsintää ja monipuolista havainnointia.

Työ on käynnistynyt lähdeaineiston keruusta ja työvaihekaavion laatimisesta. Kirjalliseen aineistoon tutustumisen sekä raportin laatijan ja työhön osallistuneiden ympäristöhavainnoinnin avulla on etsitty kaupunkikuvan tärkeimpiä tekijöitä ja säännönmukaisuuksia. Tavoit-

teltavien tulosten kannalta havainto- ja analyysivaiheessa on ollut olennaista tarkoituksenmukaisten työtapojen ja sopivien kaupunkikohteiden valinta.

Lähdeaineiston ja kenttätöyön antama tieto ja kokemus on kiteytetty arvos-
teluperusteiksi. Tärkeimpien ja yleisim-
pien huomioiden pohjalta on nimetty
joitakin kaupunkikuvakriteerejä ja eh-
dotettu indikaattoreita. Jatkossa saatuja
tuloksia voidaan hyödyntää sekä ruo-
honjuuri- ja asiantuntijatasolla kaupun-
kikuvan hahmottamisessa, sen laadun
mittaamisessa ja kaupunkiympäristön
suunnittelussa. Ruohonjuuritasolla ne
voivat palvella vuorovaikutteisen suun-
nittelun apuvälineinä. Asiantuntijat ku-
ten suunnittelijat, tutkijat, virkamiehet
ja päättäjät voivat puolestaan kehittää
niitä edelleen.

Kerätystä aineistosta on koottu ha-
vainnollinen kuvaesitys, jota voidaan
käyttää kaikkia osapuolia palvelevassa
kasvatus-, valistus-, koulutus- ja tiedo-
tustoiminnassa. Vertailevan esitystavan
avulla, rinnastamalla onnistuneita ja
puutteellisia ympäristöjä, voidaan usein
vaikeasti havaittavat laatutekijät selkeäs-
ti osoittaa. Vertailevia kuvapareja voi-
daan käyttää ympäristökasvatuksen
”aakkosina”, jotka opastavat havainnoi-
maan ja ymmärtämään ympäristöä. Li-
säksi ”skaalallinen” lähestymistapa, siir-
tyminen suuremmasta mittakaavasta
pienempään, kaukonäkymistä lähinäky-
miin ja päinvastoin, auttaa hahmotta-
maan kokonaisuuksien ja osien välisiä
suhteita sekä opettaa ymmärtämään yk-
sityiskohtien merkitystä kokonaisuuksi-
en osina.

3.2 Lähdeaineiston läpikäynti

Lähdeaineistoa on kerätty laaja-alaisesti
aina tutkimusraporteista kuvateoksiin ja
kaunokirjallisuuteen, sillä kaupunkitut-

K E N T T Ä T Y Ö	I	LÄHDEAINEISTON LÄPIKÄYNTI	
	II	KAUPUNKIKUVAN HAVAINNOINTI	
	III	TYÖMENETELMIEN VALINTA	
	IV	KAUPUNKIKOHTEIDEN VALINTA	
	V	KOHTEISIIN TUTUSTUMINEN	
		<ul style="list-style-type: none"> kävelykierrokset keskustelutilaisuudet <ul style="list-style-type: none"> oleelliset tekijät säännönmukaisuudet (selvitettävissä eri tyyppisten kaupunkiympäristöjen kautta) 	
	VI	KRITEERIT JA INDIKAATTORIT	
		aakkoset/mittarit kaupunkikuvan hahmottamista, sen laadun mittaamista tai kaupunkiympäristön suunnittelua varten	
		<div> <div> Ruohonjuuritaso: <ul style="list-style-type: none"> kansalaiset (vuorovaikutteisen suunnittelun välineenä) </div> <div> Asiantuntijataso: <ul style="list-style-type: none"> suunnittelijat tutkijat virkamiehet päättäjät </div> </div> (jalostetaan eteenpäin)	
	VII	KUVAPARIT	<ul style="list-style-type: none"> vertailu
		esitystapa	
	VIII	KUVAKIRJAMAINEN	<ul style="list-style-type: none"> skaalallinen tarkastelutapa
		AAPINEN TAI OPAS	

Työvaihekaavio

kimus on monialaista, ja työn aineistoksi sopii lähes kaikki mikä koskee kaupunkia ja elämää siellä. Koottua lähdeluetteloa voidaan käyttää oheislukemistona. Se ei kuitenkaan ole täydellinen, vaan pieni osa laajaa ja jatkuvasti kasvavaa aineistoa.

Ensiksi lähteiksi on koottu kaupungin suunnitteluun ja sen kehittämiseen liittyviä sekä kotimaisia että ulkolaisia julkaisuja. Kaupunkikohteiden valinnan ja kävelykierrosten suunnittelun kannalta Helsingin kortteleista kertova kirjasarja, Helsingin vanhoja kortteleita, on ollut suureksi avuksi. Lisää aineistoa on etsitty eri kirjastoista keskeisillä hakusanoilla: kaupunki, keskusta, jalankulku, kävely sekä erilaisilla kaupunkiympäristöön kuuluvilla osilla ja ominaisuuksilla kuten tila, aukio, tori, puisto, "paikan henki" jne.

Arviointityön kannalta olennaisimmiksi ja arvokkaimmiksi lähteiksi ovat muodostuneet Kevin Lynchin kuusikymmentäluvun klassikko *The Image of the City* sekä uudempaa kirjallisuutta edustavat Jan Gehlin työt *Life Between Buildings*, *Public Spaces - Public Life* sekä Bedre Byrum. *The Image of the City*:ssä Kevin Lynch on esittänyt selkeän mallin, jossa kaupunkiympäristö on jaettu erilaisiin osiin. Esitetty jako on ollut pohjana tämän työn ympäristöanalyysissä. Jan Gehl on ollut mukana julkisten ulkotilojen suunnittelussa ja kehittämisessä alusta alkaen ja jakaa kirjoissaan kokemuksiinsa pohjautuvaa tietoa. Tanskalaisena hän tuntee pohjoisten kaupunkien erityispiirteet. Ajanmukaisuuden ja maamme olosuhteisiin sopivuuden vuoksi hänen töillään on ollut huomattavaa merkitystä tämän selvitystyön kaikissa vaiheissa.

3.3 Kaupunkikuvan osat ja ominaisuudet

Kaupunkikuva muodostuu lähinnä visuaalisista tekijöistä, jolloin rakennetun ympäristön esteettiset tehtävät korostuvat. Kaupunkikuvassa näkyy myös ympäristön sosiaalinen, toiminnallinen ja ekologinen puoli. Siinä heijastuvat yhteiskunnan normit ja intressit.

Monitahoista arviointitehtävää on lähestytty intuitiivisen kokemuksen ja tunteumuksen kautta, ja edetty kohti pohdintaa ja analyysiä. Tarkastelukulmaksi on valittu jalankulkijan näkökulma, se taso jolta kaupunki useimmiten koetaan. Tällöin etenkin maantasokerrokset korostuvat, kuten maanpinta, sen muodot ja materiaalit, rakennusten kivijalka sekä alimmat kerrokset. Tarkasteluetäisyys on määräytynyt näköetäisyyden mukaan. Se ulottuu aina lähinäköymistä kaukonäkömiin ja yksityiskohdista kaupungin silhuettiin. Tarkastelupaikkana on kaupunkikeskusta ja siihen liittyvät asuntoalueet ja niiden julkiset ja puolijulkiset tilat. Julkinen ulkotila koostuu kaduista, aukiosta, puistoista ja maisemista sekä näitä rajaavista osista.

Vaikka kokonaisuus on enemmän kuin osiensa summa, niin arvioinnin ja ympäristön jäsentämisen avuksi rakennettu ympäristö on jaettu kahteenkymmeneenkahteen ratkaisevaan osaan ja ominaisuuteen. Nämä ympäristötekijät koostuvat puolestaan vielä pienemmistä osista. Koottua muistilistaa on käytetty apuna analysoitaessa kaupunkikuvaa. Luettelo on muodostettu ympäristön havainnoinnin ja lähdeaineiston pohjalta. Sen valintaan on vaikuttanut maamme maantieteelliset, ilmastolliset ja kulttuuriset olosuhteet sekä ne erityispiirteet ja ominaisuudet, jotka tekevät ympäristöstämme tunnistettavan. Ne ympäristön tunnusmerkit, jotka ovat olennainen osa luonnonympäristöä mm. metsät, kalliot ja vesistöt, kuuluvat erottamattomasti myös kaupunkiemme kuvaan. Koska valintaan on vaikuttanut myös valitsijan koulutus ja arvostukset, on koottu lista aina myös henkilösidonnan. Tämä on monista vaihtoehdoista vain yksi esitys, mikä voi vaihdella näkökulman muuttuessa.

Ympäristön osa	alatekijöitä	luonne
1. MAISEMATILAT	näkymät/maisemat näköalapaikat silhuetti	tilojen ja näkymien jatkuvuus liikkeen kanssa tai ilman
2. TILAT	katutilat aukiot, torit puistot, puistikot pihat	julkiset - puolijulkiset suljettu - avoin
3. TILASARJA (erilaisten tilojen jatkumo)		yhdistävä - eristävä
4. SOLMUKOHDAT		yhdistävä - eristävä
5. RAJAKOHDAT		
6. MAANPINTA ("lattia", tilan taso)	materiaali väri tasoerot jäsennöinti, kuviointi	
7. JULKISIVUT ("seinät", tilan rajat)	rakentamistapa materiaali väri aukoitus (ovet, ikkunat) yksityiskohdat (koristelu) jäsennöinti räystäslinja ("kattolista") kattomuoto	suljettu - avoin
8. MAASTONMUODOT	luonnon muodot rakennetut muodot korkeusvaihtelut (tasoerot)	jyrkkyys koko
9. KASVILLISUUS (luonto)	istutukset: puut, pensaat, nurmikot luonnonvarainen kasvillisuus	
10. VESI (luonto)	meri, järvi, lampi, joki, puro, oja allas, suihkulähde, juomapaikka (visuaalisuus, ääni, maku)	
11. KALLIO (luonto)		
12. MAAMERKIT (kiintopisteet)	rakennukset rakennelmat muistomerkit, patsaat puut kalliot luonnonmuodostelmat/ luonnon muistomerkit	
13. KALUSTEET, VARUSTEET, RAKENNUSTYÖMAAT (vaihtuva "irtaimisto")		
14. VALAISTUS	aurinkoisuus keinovalaistus ulkona keinovalaistus sisällä (mainosvalot)	valoisuus varjoisuus
15. ÄÄNET	ihmisen äänet toiminnan äänet luonnon äänet	hiljainen - meluista
16. KÄYTTÄJÄT (ihmiset, eläimet)	ulkoasu käyttäytyminen, toimintatavat eri käyttäjäryhmät	
Ympäristön ominaisuus	alatekijöitä	luonne
17. MITTAKAAVA	kerrosluku rakennusmoduli/-yksikkö	paikkaan sidonnainen jäsentelystä riippuvainen
18. HIERARKIA		yksityinen - julkinen
19. HISTORIAALLINEN KERROKSELLISUUS	eri rakennustyyli	sopeutuvuus - poikkeavuus
20. TOIMINNALLINEN KERROKSELLISUUS	eri käyttäjäryhmät	julkisuus - yksityisyys
21. PIENILMASTO		lämpö - kylmyys suojaisuus - tuulisuus
22. TUNNELMA ("paikan henki")	kohtaamispaikka näyttäytymispaikka pysähtymispaikka katselupaikka hiljaisuuden paikka turvallisuuden paikka	miellyttävä - ikävä mielenkiintoinen - tylsä voimakas - heikko hoidettu - hoitamaton

Kaupunkikuvan merkittäviä osia ja ominaisuuksia

Ympäristön osien ja ominaisuuksien määritelmät

I Maisematila

Näkymissä ja maisemissa vaikuttavat samanaikaisesti luonnonympäristö, maastonmuodot ja -rakenne, kasvillisuus ja vesi, sekä ihmisten toiminta, rakennukset, rakenteet jne. Lisäksi näihin osatekijöihin ja niiden muodostamaan monijäseniseen kokonaisuuteen vaikuttavat kulloinenkin sää sekä vuoden- ja vuorokaudenaika. Lisäämällä vielä liike, joko yksinomaan silmän tai koko kehon, voidaan tilaa ja maisemaa edelleen laajentaa ja monipuolistaa. Maisematila voidaan kokea näköalapaikoilta, joissa on riittävästi tilan ja avaruuden tuntua sekä etäisyyttä tarkasteltavalle alueelle, paikkaan tai kohteeseen. Maisematilan kokonaisvaikutelman kokemisessa määrävänä tekijänä on maan, rakennusten, rakenteiden ja kasvillisuuden sekä näiden yläpuolelle kaareutuva taivaanraja, silhuetti (horisontti).



Näkymä Merihaasta Kruununhakaan. Kaupungin tunnuskuva on sen silhuetti. Silhuetti on maisematilan ääriviiva eli rajapinta. Kukin kaupunki tulisi tunnistaa maisemakuvasta ja erityisesti taivasta vasten piirtyvästä ääriviivasta. Monimuotoinen kaupunkikuva rikastuu moninkertaisesti eri vuorokauden- ja vuoden aikojen, sään ja valaistuksen vaihdellessa. Vesistöt etenkin laajoina pintoina ovat merkittävä osa maisemakuvaa.

"Katkaistu näkymä" Merihaasta. Suunnittelussa olisi hyvä ottaa huomioon ympäristöön avautuvien näkymien lisäksi itse suunniteltavan alueen vaikutukset kaupunkikuvaan, eli "miltä uusi alue naapurista näyttää".

2 Tila

Tila on kolmiulotteinen rajattu avaruus, jolla on pituus (syvyys), leveys ja korkeus. Paljolti näiden ulottuvuuksien keskinäisistä suhteista riippuu koettu tilan tuntu ja perspektiivi. Lisäksi tilan kokemiseen voidaan vaikuttaa valaistuksella ja optisin keinoin. Ulkotilat, kadut, aukiot, torit, puistot, puistikot ja pihat ovat osittain suljettuja. Yksi tai useampi sen sivuista on usein avoin. Ulkotilaa tai sen osia voidaan verrata sisätilaan ja sen rakenteisiin. Ulkona lattia on maanpinta, seininä julkisivut ja katon taivas. Jalkalistana voi toimia jalkakäytävä ja kattolistana räystä. Ikkunoiden ja ovien kautta syntyy puolestaan ulko- ja sisätilan sekä yksityisen ja julkisen tilan välinen yhteys.

Tilan määrittämisessä voi fyysisten puitteiden sijasta pääpaino olla ”sosiaalisella ulottuvuudella”. Sellaiset tilat ja toiminnot, jotka edesauttavat ympäristön käyttäjien välistä vuorovaikutusta, kuten kioskit, bussipysäkit, puistonpenkit, leikkikentät jne. ovat sosiaalisen vuorovaikutuksen tiloja.

Suurkirkko (vas.). Syvennykset julkisivuissa tarjoavat suojaisia ja viihtyisiä oleskelupaikkoja.



Katri Valan puisto (oik.). Leikkipuistot voivat muodostua hyviksi sosiaalisen vuorovaikutuksen tiloiksi.

Merihaka. Selkeästi rajatussa tilassa lapsia on helppo viihdyttää, mutta onko se viihtyisä? Lapsen kasvu ympäristön tulisi olla sekä turvallinen että virikerikas.



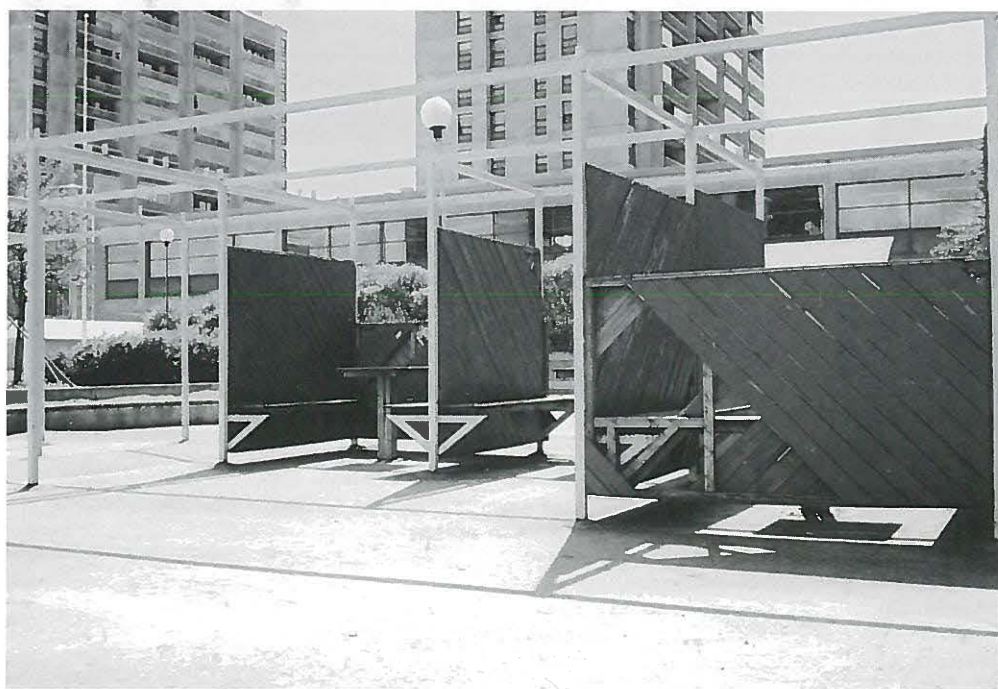
3 Tilasarja

Jatkuvasta tilasta, peräkkäisistä ja toisensa sisäänsulkevista tiloista muodostuu tilasarja, tilojen jatkumo, joka koetaan joko yksinomaan silmän tai koko kehon liikkeen kautta. Koska liike on aina riippuvainen ajasta, niin myös tilasarjan kokeminen on sidoksissa aikaan.



Haapaniemenkatu, taustalla Merihaka. Pällekkäin ja peräkkäin koettavista tiloista syntyy tilasarjoja. Rakennustyömaiden suojaketokset voivat olla tunnelmallisia. Ne voivat tuoda mieleen arkadit ja basaarit.

Merihaka. Oleskelu- ja levähdyspaikat voivat jäädä käyttämättömiksi, kun ympäristö on keinotekoinen ja liian valmis. Se ei ole viihtyisä, eikä se anna tarpeeksi virikkeitä mielikuvitukselle.



4 Solmukohdat

Solmukohta on strateginen keskus, risteys, polttopiste, yhtymä- tai muutoskohta. Luonteeltaan se on yhdistävä ja keskittävä. Tyypillisimmillään siinä tiivistyy jokin toiminnallinen tai fyysinen piirre. Kaupunkiympäristössä ne ovat ratkaisevia avainkohtia suunnistamisen kannalta. Koska solmukohtiin liittyy vaihtoehtoja ja valintoja, kiinnitetään niihin enemmän huomiota ja siten ne jäävät paremmin mieleen. Parhaimmillaan hyvä solmukohta on jollain tavoin omaleimainen ja samalla ympäristönsä luonnetta vahvistava. Solmukohdista voi tulla maamerkkejä sekä alueen, paikan ja kohteen symboleja.



Kolmen sepän aukio. Kulkuvirtojen solmukohdista muodostuu usein suosittuja tapaamis- ja oleskelupaikkoja.



Kurvin kulma. Solmukohdassa, jossa on samanaikaisesti voimakkaan tilan ja liikkeen tuntua, on "imua".



Näkymä Hakaniemen sillalle. Moottoriliikenteen solmukohdista muodostuu helposti kaupunginosia ja alueita erottava eikä yhdistävä risteys. Liikenne vaatii paljon tilaa, kun väylien väliin jää runsaasti käyttökeltotonta "ei kenenkään maata".

5 Rajakohdat

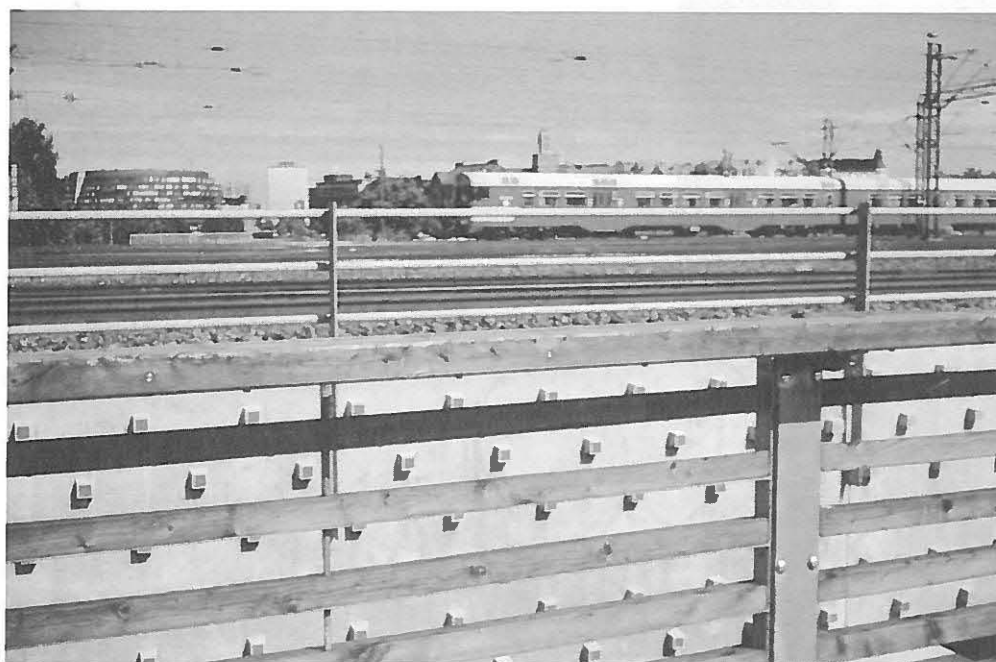
Rajat voivat olla visuaalisesti tai toiminnallisesti joko yhdistäviä liitos- ja saumakoh-
tia tai erottavia esteitä alueiden, paikkojen ja kohtien välillä. Niillä on aina suunta.
Rajapintaan syntyy jännite, mikä on sitä suurempi mitä erilaisemmat tekijät ovat
rinnakkain. Rajojen voimakkuuteen vaikuttaa ratkaisevasti myös niiden jatkuvuus ja
näkyvyys. Vahvat rajat eivät välttämättä ole läpitunkemattomia esteitä. Kaupunkiku-
vallisesti rajakohtien tärkein tehtävä on jäsentää ympäristöä ja auttaa sen hahmot-
tamista.



Eduskuntatalon viereltä, Rautatiekadun varrelta. Maastonmuodot, viheralueet ja kulkuväylät voivat toimia rajaavina kohtina. Joutomaat voivat olla myös kiinnostavia monimuotoisuudessaan.



Näkymä Teollisuuskatua pitkin Pasilaan. Suuret väylät ja liikennevirrat toimivat rajakohtina. Ne rajaavat ja erottavat vierekkäiset alueet toisistaan. Tässä suhteessa ne voivat olla jopa joenkeltaisia.



Töölönlahdelta. Jotkut rajakohdat ovat erityisen voimakkaita, kuten junaradat ja suuret ajoväylät. Ilman poikittaisyyttä ne voivat toiminnallisesti eristää rinnakkaiset alueet toisistaan.

6 Maanpinta ("lattia")

Maanpinta on tilanmuodostuksen perusta. Se on perustaso, ulkotilan "lattia". Sen ominaisuudet: materiaali, väri/sävy, tasoterot, jäsennöinti ja kuviointi vaikuttavat voimakkaasti tilan luonteeseen. Etenkin jalankulkijan kannalta maanpinnalla on huomattava merkitys, sillä se on yleensä laajin näkyvä pinta.



Senaatintori. Perustasoa (katu, aukio) voi elävöittää monin eri tavoin käyttämällä kiveystä, portaita, paaluja, penkkejä, korkokuvia ja patsaita. Luonnonkivimateriaali laajoillakin pinnoilla hyvin jäsenneltynä on mielenkiintoinen.



Merihaka. Yksitoikkoinen, jäsentämätön sekä nopeasti ja epätasaisesti vanheneva maanpinnan materiaali vaikuttaa alueen luonteeseen.

7 Julkisivut ("seinät")

Julkisivut, ulkotilan "seinät" toimivat voimakkaina tilan muodostajina. Kaupunkikuvan kannalta julkisivun huomattavimmat ominaisuudet ja osat ovat rakentamistapa, materiaali, väri/sävy, aukoitus (ovet, ikkunat), yksityiskohdat (koristelu), jäsennöinti, räystäslinja ("kattolista") ja kattomuoto. Nämä tekijät nivoutuvat toisiinsa niin monimutkaisesti, ettei niiden yhteisvaikutelma ole mitattavissa. Jalankulkijan kannalta on olennaista maantasokerrokset, kivijalka, 1-kerros. Mitä useampia osatekijöitä ja yksityiskohtia alempien kerrosten seinissä on sitä mielenkiintoisemmaksi katukuva muodostuu. Seinien aukoituksella on merkitystä tilan tuntuun, sen avoimeen tai suljettuun luonteeseen. Mm. suuret lasipinnat heikentävät kadun tilallista vaikutelmaa. Julkisivun koko ja sijainti vaikuttaa tuulisuuteen ja pienilmastoon.



*Katri Valan puistossa, "Talo kuin soitto-
rasia". Harkituilla ja hyvin valituilla yksityiskohdilla lisätään ympäristön ja rakennusten tunnistettavuutta. Niistä voi tulla jopa ympäristönsä tunnusmerkkejä ja identiteetinluoja.*

*Virastotalo Merihaassa. Rationaalisten rakennusten tavoitteiden asettelu-
ssa on monesti unohdettu varsinaiset käyttäjät sekä ympäristön viihty-
syys tekijät.*



*Mannerheimintie. Julkisivumateriaalien valonheijastusominaisuuksilla on suuri merkitys ulkotilan seinämien kokemisessa. Kiiltäväpinta-
isissa ja lähes kokonaan lasista rakennetuissa seinissä ei ole materiaalin tuntua, ja ne rikkovat muuten eheän julkisivurivin.*

8 Maastonmuodot

Maastonmuodot ovat joko luonnonmuotoja tai ihmisten rakentamia. Ne tarjoavat vaihtelua, vahvistavat paikan tuntua ja alueen identiteettiä. Ne ovat apuna tilan hahmottamisessa, ja ne lisäävät ympäristön suunnistettavuutta. Korkeusvaihtelut tarjoavat jalankulkijalle erilaisia näkökulmia aina sammakkoperspektiivistä lintu-perspektiiviin. Maastonmuodot määrittävät puitteet ja rajat mahdolliselle rakentamiselle. Ne ohjaavat katujen ja rakennusten sijaintia sekä tonttien kokoa ja muotoa. Lisäksi maastonmuotoja ja niiden korkeusvaihteluita voidaan käyttää melu-, näkö- ja tuulensuojana viihtyisemmän elinympäristön ja pienilmaston luomisessa.

Terassikatu. Terassointi voi tarjota erilaisia näkökulmia. Pienin keinoin voidaan ympäristöstä saada mielenkiintoinen. Aita, sen kaarevuus ja pystytolppien pääteaiheet yhdessä alati muuttuvan valo-varjoaikutelman kanssa riittää pitämään mielenkiintoa yllä.



"Makkaratalo." "Joten kuten pystyy liikkumaan". Ilman luiskia ja ramppeja tasolta toiselle siirtyminen voi olla mahdotonta.



9 Kasvillisuus

Kasvillisuuden joko luonnonvaraisen tai istutetun eli kulttuuriluonnon tehtävät ovat moninaiset. Se vaikuttaa ympäristön esteettisyyteen, viihtyisyyteen, käyttöön, terveellisyys- ja ekologisuuteen. Kasvillisuudella on merkitystä tilan muodostajana, rajaajana ja kaunistajana. Sillä voidaan peittää mm. häiritseviä näkymiä. Kasvillisuuden vuodenaikojen mukaan muuttuva ulkoasu elävöittää ja tuo vaihtelua ympäristökuvaan. Se luo toiminnallisesti, virkistykseksi ja sosiaalisesti hyviä toiminta-, oleskelu- ja kohtaamispaikkoja. Lisäksi se puhdistaa ilmaa ja toimii kaupungissa keuhkoina. Se lievittää ilmastoa ja melun haittoja. Kasvillisuus on myös tärkeä ekologinen yhdysside luonnon ja rakennetun ympäristön välillä, sillä se tuo mukanaan pieneläimistöä.



Torkkelinmäki. Kasvillisuus on ekologinen yhdysside luonnon ja ihmisen välillä. Monimuotoisessa kaupungissa monenlaisten ja monennäköisten asukkaiden elinmahdollisuudet tulisi turvata. Linnut lisäävät merkittävästi ympäristön viihtyisyyttä.



Töölönlahti (vas). "Kaupungissa kuin maalla." Luonnonvaraiset vapaat alueet ovat vastakohta tiiviisti rakennetulle kaupunkiympäristölle. Ne tarjoavat jokaiselle kaupunkilaiselle mahdollisuuden rentoutumiseen ja elämyksellisiin luontokokeuksiin.



Merihaka (oik.). Tehokkaasti rakennetuilla alueilla "puistojen" tulisi olla riittävän suuria.

10 Vesi

Vesi on ympäristöä rikastuttava, sään ja vuodenaikojen mukaan muuttuva luontotekijä. Se luo visuaalisesti ja akustisesti elävän, alati vaihtuvan maiseman. Se voi toimia orientoivana maamerkkinä. Suuret vesipinnat tarjoavat laajoja näkymiä, kaukomaisemia. Meret, järvet, lammet jne. ovat merkittävä osa maisemakuvaa. Altaat, suihkulähteet, ojat ja juomapaikat ovat puolestaan lähiympäristön kiintopisteitä. Vesi monipuolistaa ympäristön käyttö- ja toimintamahdollisuuksia, joita talviaika edelleen lisää. Laajoilla vesialueilla tai -pinnoilla on myös vaikutusta paikalliseen ilmastoon.



Merihaka. Kaupunkikuvan arviointiryhmä on luovalla tauolla ja pitää sadetta asuin- ja työpaikkaympäristöä käsittävällä II kierroksella. Suuriksi vesialtaiksi lammikoitunut sadevesi rajoittaa liikkumista.



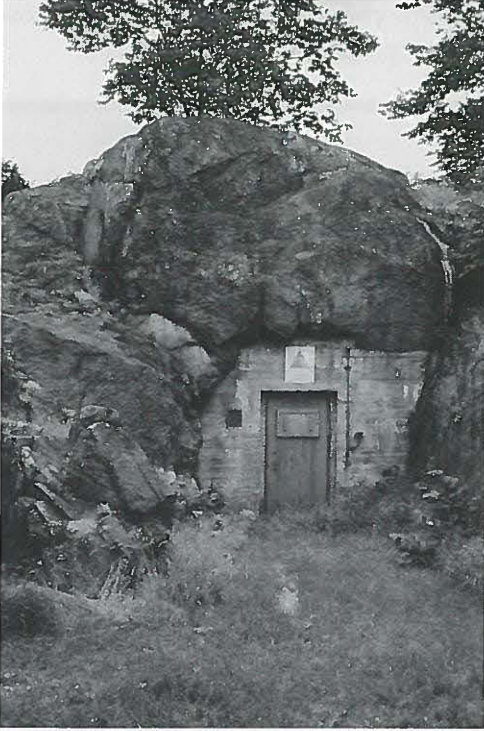
Esplanadi. Vettä voidaan käyttää monella tapaa virkistykseen.



Töölönlahti. Vesi moninkertaistaa ympäristön käyttömahdollisuuksia.

11 Kallio

Kalliot ovat herkkiä luonnonkohtia. Rakentamattomina ja paljaina ne ovat tunnelmaltaan voimakkaita paikkoja. Etenkin kaupunkiympäristössä niillä voidaan kokea levollisuuden, pysähtyneisyyden, jopa ajattomuuden tuntu vastakohtana kiireelle ja liikenteen melulle. Lisäksi ne tarjoavat levähdyspaikan myös silmille. Avoimina ja korkeina niiltä on hyvät näkymät, minkä avulla ympäristön kokonaisuus on helppo hahmottaa. Usein ne ovat unohdettuja ja laiminlyötyjä luontotekijöitä.



Katri Valan puisto. Kaupungissa kalliot ovat tehokkaassa käytössä. Moneen kallioon on louhittu väestönsuoja. Louhittujen kallioluolien sisäänkäynnit tulisi maisemoida ympäristöönsä sulautuen.



Katri Valan puisto. Korkeat, avoimet kalliot ovat näköalapaikkoja, joilla on mahdollisuus ottaa etäisyyttä "maailmaan". Kaupungissa ne voivat tarjota tilaisuuden hiljentymiseen ja lepoon vastakohtana kaupungin melulle ja kiireelle.



Eduskuntatalo. Luonto ja sen materiaalit tulisi näkyä rakennetussa ympäristössä sekä jalostamattomassa että jalostetussa muodossa.

12 Maamerkit

Maamerkit ovat kiintopisteitä, ympäristönsä kohokohtia tai dominanteja. Melkein mikä tahansa: rakennus, rakenne, muistomerkki, patsas, puu, kallio tai luonnonmuodostelma, voi toimia maamerkkinä, kunhan se erottuu joko visuaalisesti, toiminnallisesti tai historiallisesti riittävän paljon ympäristöstään. Tiheään rakennetuilla alueilla vertikaaliset kohteet erottuvat yleensä parhaiten, avarilla paikoilla tapaa usein myös horisontaalisia dominanteja. Merkityssisältönsä ansiosta maamerkeillä on usein huomattavaa symboliarvoa, mikä on olennaista alueen tai paikan identiteetin muodostumisen kannalta. Hyvin näkyvinä osina ne yhdistävät alueita ja paikkoja toisiinsa, jäävät helposti mieleen ja näin auttavat ympäristössä suunnistamista.

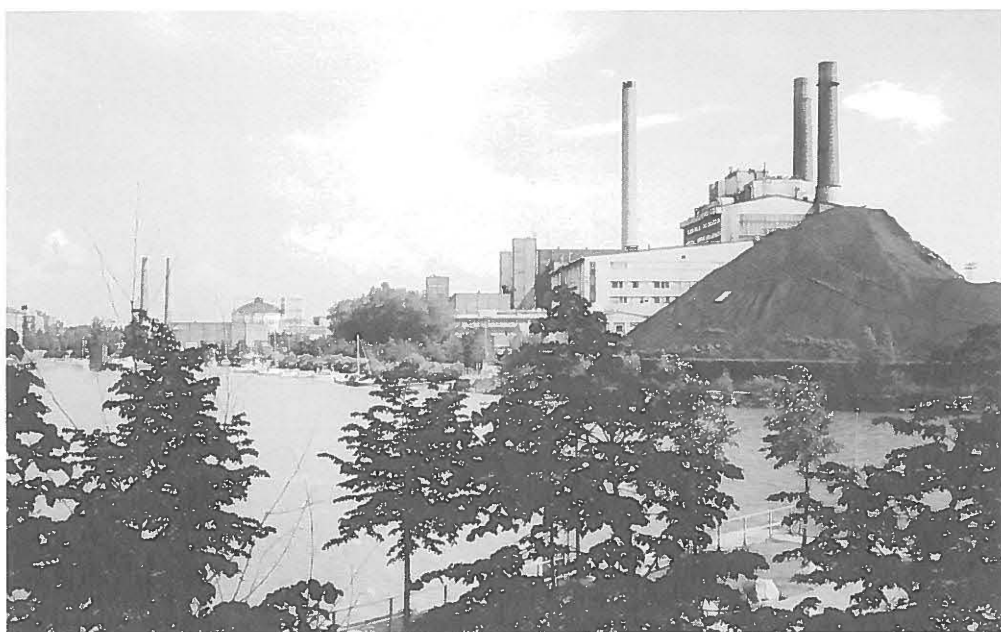


Katri Valan puisto. Rakennus, joka on oivalisesti maastoon sijoitettu, ja jossa yhdistyy hyvä rakennustapa, materiaali, väri, muoto sekä detaljirikkaus on ympäristönsä "helmi" ja kiintopiste.



Merihaka. Kokonsa, muotonsa tai materiaaliensa puolesta ympäristöstään huomattavasti erottuvat rakennukset voivat toimia maamerkkeinä. Suurkaupungin malliin rakennetussa ympäristössä on oma tunnelmansa.

Näkymä Merihaasta Sörnäisiin. Teollisuuden vaikutukset myös visuaaliseen ympäristöön voivat olla huomattavat. Valtavat raaka-aineista ja jätteistä syntyneet keinovuoret muuttavat maisemaa ja sen silhuettia. Ne vetävät huomion puolelensa maamerkkien tavoin.



13 Kadunkalusteet, varusteet ja rakennustyömaat

Kadunkalusteita, varusteita ja myös rakennustyömaita voidaan pitää ympäristön "irtaimistona", ulkotilan sisustuksena. Niiden pääominaisuutena on suhteellisen helppo vaihdettavuus ja muunneltavuus. Niiden käyttöikä on "kiinteästi" rakennettua ympäristöä lyhyempi, ja siksi niitä usein, etenkin rakennustyömaita leimaa suunnittelemattomuuden, väliaikaisuuden ja jopa välinpitämättömyyden tuntu. Vaikka paikallisesti "irtaimisto" ja rakennustyömaat ovat lyhytikäisiä ja siirrettäviä, niin niiden vaikutus kokonaisuuteen ja kaupunkikuvaan on kuitenkin merkittävä.



Keskuskatu. Pylväät ja roskakorit sopivat hyvin mainontaan, mutta suuret vapaasti seisovat mainosseinät ovat ympäristöstään irrallisia näkö- ja kulkuesteitä.



Kolmen sepän patsas. Keskeisillä paikoilla patsaiden, muistomerkkien ja arvorakennusten korjaustyömaat tulisi naamioida kohteen arvon mukaisesti.



Kaupungintalo Kauppatorin reunalla. Alkuperäisen julkisivun näköisen rakennustyömaan suojakankaan käyttö on onnistunut poikkeusratkaisu esiteltäessä matkailijoille sekä kaupunkilaisille entisenkaltainen ja siisti kaupunkikuva.

14 Valaistus

Valaistus on luonnon tai keinotekoisien valonlähteen aikaansaama valoisuus joko tilassa tai pinnassa. Valo luo tunnelmaa ja lisää ympäristön detaljirunsausta. Sillä on elävöittävä vaikutus, sillä valon määrän ja tulokulman vaihdellessa muuttuu myös varjovaikutelma ja tunnelma. Riittävä valaistus mahdollistaa sosiaalisen kontrollin ja antaa näin turvallisuudentunnon. Siksi pimeällä myös ulos näkyvä sisävalaistus vaikuttaa merkittävästi ulkotilan luonteeseen ja kaupunkikuvaan.

Sörnäisten rantatie. Hämärässä, kun yksityiskohtia ja värejä on vaikea erottaa, korostuvat kaupungin korkokuva ja ääriiviivä. Sekavakin ympäristö voi hämärässä näyttää hyvältä.



Nykytaiteen museo Kiasma. Pimeällä kaupunkikuva voi muodostua valaistuista sisätiloista. Valaistut ikkunat edesauttavat ulkotilan sosiaalista kontrollia ja turvallisuuden tuntua.



Merihaka. Ollakseen turvallisia maanalaiset tilat ja tunnelit vaativat ympärivuorokautista valaistusta ja valvontaa.

15 Äänet

Ympäristön käyttö ja käyttäjät, ihmiset ja eläimet sekä muu luonto, kuten tuuli, vesi, kasvillisuus synnyttävät monenlaisia ääniä. Etenkin kaupungeissa liikenne ja teollisuus saavat aikaan voimakkaita ja häiritseviä ääniä, viihtyisyyttä vähentävää melua. Äänet kertovat hyvin ympäröivistä olosuhteista, ympäristön rakenteesta, luonnosta, toiminnoista ja jopa pienilmastosta. Äänet ja vastakohtana hiljaisuus määräävät paikan luonnetta. Ne luovat voimakkaasti tunnelmaa ja mielikuvia.

Äänistä voi muodostua äänimaisemia. Niitä on vaikea rajata, ja ne voivat ulottua paljon laajemmalle kuin fyysiset rajat ja näkyvä maisema.



Töölönlahti. Vesi on monipuolinen ympäristön viihtyisyyteen vaikuttava tekijä. Se luo tehokkaasti sekä visuaalista että äänimaisemaa.

Sörnäisten rantatien ja Haapaniemenkadun risteys. Autojen ehdoilla toimivassa kaupunkiympäristössä moottoriliikenne on yleisin meluntuottaja.



Esplanadi. Musiikki tuo monenlaisia piirteitä katukuvaan. Se voi lisätä keskustojen vetovoimaa. Se elävöittää ympäristöä ja tuo tunnelmaa.

16 Käyttäjät

Ympäristö on käyttäjiensä elinaluetta ja toimintakenttää. Se ohjaa heidän toimintaa, mutta käyttäjät puolestaan vaikuttavat ja muokkaavat ympäröiviä olosuhteita. Ympäristön käyttäjiä ovat ihmiset ja eläimet, joiden ulkoasu, rotu, ikä, terveydentila, käyttäytyminen ja elintavat näkyvät kaupunkikuvassa. Etenkin ulkoasu ja pukeutuminen on herkimmin muuttuva ja vaikutteille altis. Se kertoo kunkin aikakauden ja kulttuurin elintavoista ja arvoista.



Simonkatu. Katutila voi paljonkin muuttua, kun uudet käyttäjät valtaavat sen.



Mikonkatu. Kävelykatu on vaihtuvien toimintojen näyttämö.



Kauppatori. Tori houkuttelee paikalle monenlaisia käyttäjiä sekä toriaikana että sen jälkeen.

17 Mittakaava

Ympäristön antama suuruusvaikutelma syntyy kohteen sekä sen osien ja käyttäjän välisistä silmämääräisesti arvioituista mittasuhteista. Ihmisen elinympäristön suuruusvaikutelmaa mitattaessa vertailuyksikkönä voidaan pitää ihmistä sekä esineitä ja kohtia, jotka ovat välittömässä kosketuksessa ympäristön kanssa. Rakennetun ympäristön mittakaava on voimakkaasti riippuvainen rakennusten ja rakenteiden sekä horisontaalisesta että vertikaalisesta jäsentelystä. Rakennusten kokoa arvioidessa kerkorokkeudella, kattomuodolla ja julkisivujen jäsentelyllä on huomattava merkitys.



*Töölönlahti. Materiaalit, muoto ja jäsen-
nöinti vaikuttavat kulkureittien pituuden
kokemiseen. Luonnonmateriaalien yksityis-
kohtien runsaus, vaihteleva muoto ja koko-
naisuuden rytmikäs jäsennöinti osatekijöi-
hin lisäävät paikan tai kohteen mielenkiin-
toisuutta.*



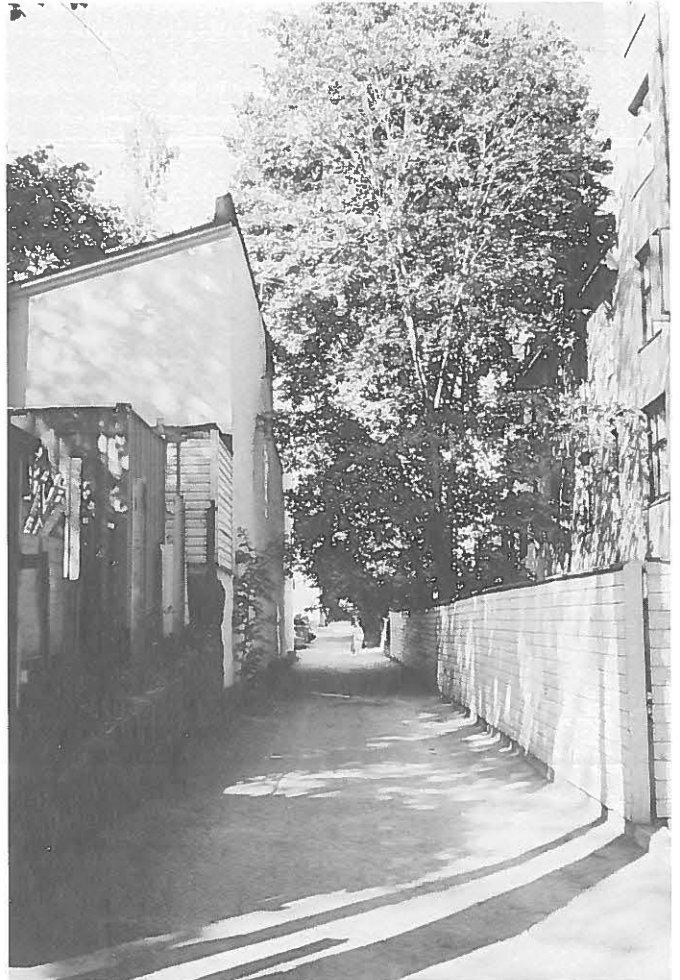
*Merihaka. Yksitoikkoinen, suoraviivainen
silta, josta puuttuu riittävä vaihtelu tuntuu
pidemmältä kuin se todellisuudessa on.*



*Eduskuntatalo. Haluttu suuruusvaikutelma
syntyy ympäristön osien sekä sen käyttäjien
keskinäisistä suhteista.*

18 Hierarkia

Hierarkia on arvoasteikko, järjestys tai porrastus, jonka avulla ympäristön osatekijöiden merkitystä ja asemaa arvioidaan. Tämä riippuu paljolti yksilöllisestä tai yhteisöllisestä, persoonallisesta tai kulttuurillisesta näkökulmasta ja arvostuksesta. Asema hierarkiassa voidaan osoittaa jollakin ympäristön osalla tai ominaisuudella, mikä arvokkuutensa tai poikkeavuutensa ansiosta joko ohittaa tai syrjäyttää toisen. Esimerkkeinä arvoasteikoista voi olla yksityisyys – julkisuus ja valtahierarkia tai mitta-kaava ja koko.



Pengerkuja. Hyvin suunnitellusta kaupungista löytyy eri luonteisten ja kokoisten kulkureittien hierarkia.



Hämeentie. Leveät monikaistaiset ajoväylät ovat turvattoman ja ikävän tuntuisia.

19 Historiallinen kerroksellisuus

Kullakin ajalla ja paikalla on oma rakennustapansa ja -tyylinsä. Näistä aineksista voi syntyä tunnistettavaa omaleimaista paikallista rakennuskulttuuria. Kun rakentaminen on tapahtunut pitkän ajan kuluessa, näkyy tämä ajallinen ulottuvuus ja menneisyyden muistijäljet historiallisena kerroksellisuutena. Rakennetun ympäristön osat voivat samankaltaisuudellaan sopeutua tai jopa sulautua kokonaisuuteen. Ne voivat myös poiketa kokonaisuudesta siinä määrin, että niistä tulee ympäristönsä vastakohdia, pahimmillaan "häiriköitä".



Kurvin kulma. Rakennus voi samanaikaisesti sekä sopeutua että poiketa ympäristöstään.



Vaasanpuisto. Yksi yhteinen tekijä (väri) ei riitä yhdistämään eri aikakausien rakennuksia arkkitehtonisesti toisiinsa.

20 Toiminnallinen kerroksellisuus

Toiminnallinen kerroksellisuus syntyy erilaisten toimintojen sijoittuessa samalle alueelle, samaan paikkaan tai kohteeseen joko rinnakkain, päällekkäin ja/tai lomittain. Toiminnot voivat kohdistua erilaisiin käyttäjiin ja käyttäjäryhmiin, ja näin sekä ympäristön käyttö, sen julkisuus ja yksityisyys vaihtelevat. Toiminnallisella kerroksellisuudella, elinympäristön monipuolisella käytöllä on huomattava merkitys sosiaalisen tilan ja vuorovaikutuksen muodostajana. Samalla vältetään yksikäyttöisyyden aiheuttamaa monotoniaa.



Merihaka. Toiminnallinen kerroksellisuus voi lisätä ympäristön viihtyisyyttä ja kodikkuutta.



Merihaka. Kodinhoidosta ja pölyttämisestä on tehty ikävää sijoittamalla tamppausteliineet epämiellyttävään paikkaan.



Hietalahdenkatu, Citymaraton. Julkiset ulkotilat sopivat erilaisten tapahtumien näyttämöksi.

21 Pienilmasto

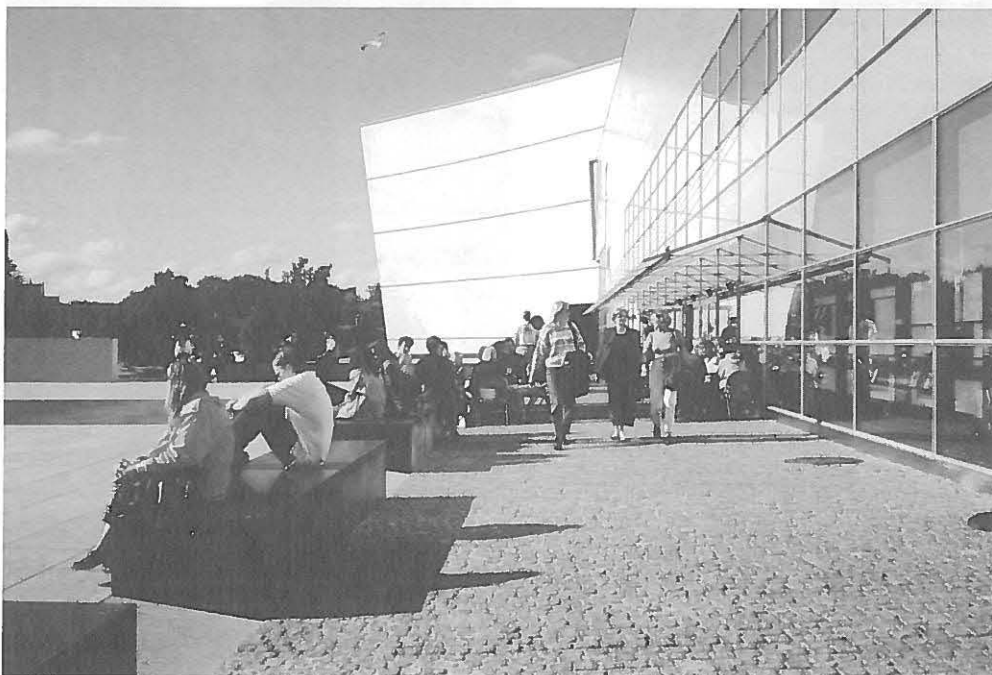
Pohjoisessa ilmastossa ulkotilan käytön ja siten kaupunkikuvan kannalta on tärkeää sekä valon että lämmön saanti. Pienilmastoa eli paikallisilmastoa voidaan muuttaa. Muun muassa tuulisuuteen tai suojaisuuteen voidaan vaikuttaa rakennusten, rakenteiden, kasvillisuuden ja maaston järjestelyillä. Lämmön saannin kannalta on puolestaan olennaista aurinkoisuus ja auringon säteiden esteettömät kulkureitit lämpimiltä ilmansuunnilta.



City-käytävä. Suojakatoksilla katetut ulkotilat tarjoavat säästä riippumattoman jalkenkulkuympäristön.



Merihaka. Rakennusten koolla ja sijoituksella voidaan vaikuttaa tuulisuuteen tai suojaisuuteen. Korkeat ja massiiviset rakennukset synnyttävät ilmavirtauksiin pyörteitä ja tuulitunneleita.



Kiasman edessä. Viileässä ilmastossa aurinkoisuus ja suojaisuus ovat oleskelupaikkojen suosion edellytys.

22 Tunnelma ("paikan henki")

Tunnelma syntyy kaikkien ympäristön osatekijöiden muodostamasta kokonaisuudesta ja yhteisvaikutuksesta. Ympäristö koetaan näkö-, kuulo-, liike-, tunto-, haju- ja jopa makuaistimusten välityksellä. Äännet ja jopa hajut painuvat usein syvälle mieleen ja niillä on huomattava vaikutus ympäristön kokemisessa. Koska kokonaisuus on aina enemmän kuin osiensa summa ja kokeminen on riippuvainen kokijasta, voidaan tunnelmaa ("paikan henkeä") pitää neljäntenä ulottuvuutena. Tämä ulottuvuus määrittää paikan kokonaisluonteen ja tavan miten sitä käytetään tai miten se koetaan. Ilman tätä ominaisuutta paikasta tuntuu puuttuvan jotakin, ja se voidaan kokea kuolleeksi, hengenottomaksi. Esimerkkejä eriluonteisista paikoista voivat olla kohtaamis-, näyttäytymis-, pysähtymis- ja katselupaikka tai hiljaisuuden ja turvallisuuden paikka tai ikävä paikka.



Torkkelinmäki. Katutilan luonne muodostuu pääosin sen leveyden, korkeuden ja pituuden, rakennusten mittakaavan, materiaalien sekä kasvillisuuden yhteisvaikutuksena. Kun ne ovat sopusoinnussa toisiinsa syntyy omaleimaista, tunnistettavaa ympäristöä.



Mannerheimintie. Modernit virtaviivaiset pinnat ja muodot luovat erihenkistä tunnelmaa.



Torkkelinmäki. Vuosikymmenien myötä paikan tunnelma muuttuu ja elää. Vanhetessaan paikantuntu voi voimistua ja muuttua romanttisesta raunioromantiksi.

3.4 Työmenetelmien valinta

Ympäristön arviointi tapahtuu yleensä intuitiivisesti ympäristöstä saatujen mielikuvien avulla. Koska kaupunkikuva eli mielikuva kaupungista muodostuu pääasiassa kävellessä, on ensisijaiseksi työmenetelmäksi valittu kävelykierrokset.

Jotta tavoitettaisiin mahdollisimman laaja arviointinäkökulma, tarvitaan erilaisten ympäristön käyttäjien näkemystä ja tietoa. Kansalaisten ja eri asiantuntijoiden välisenä vuorovaikutteisena työmuotona kävelykierroksista saadaan monipuolista kaikkia osapuolia rikastuttavaa kokemusta. Ryhmäkierroksista tulee samalla oppimistapahtuma. Ne opettavat näkemään ympäristöä eri näkökulmista. Ne antavat perustietoa rakennetusta ympäristöstä, käyttäjistä ja luonnosta. Samalla ne auttavat ymmärtämään ihmisen ja luonnon välistä vuorovaikutusta.

Toiseksi työtavaksi on valittu valokuvaaminen, sillä se on visuaalisesti hyvä ja suhteellisen nopea apukeino havainnoida ja analysoida kaupunkikuvaa. Lisäksi valokuvat on verraton etenkin fyysisestä ympäristöstä kertova esitystapa.

Valokuvaamalla tallennettuja ympäristön osia, ominaisuuksia sekä sen antamia kokemuksia, vaikutelmia ja jopa tuntemuksia voidaan käyttää muistin apuna. Pysähtynyt kuva on kuitenkin rajallinen. Se ei sisällä liikettä eikä aikaa. Yksi kuva on vain kuva hetkestä. Mutta kuvaamalla paljon ja systemaattisesti, saadaan mukaan jatkuvuutta sekä vaihtuvia ja yllättäviä tapahtumia. Kuvista voidaan koota eri vuorokauden- ja vuodenaajoista sekä peräkkäisistä tiloista ja tilanteista syntyviä tila- ja tapahtumasarjoja. Tällöin yksi kuva saa ulottuvuutta osana muita kuvia ja lähentyy liikkuvan kuvan antamaa kokemusta ajasta ja tilasta.

Kävelykierrokset ja valokuvaaminen tukevat ja täydentävä työmenetelmänä toisiaan. Valokuviin dokumentoituu fyysisistä rakennetta, toimintaa ja olosuhteita, kun taas kävelykierroksilla kerätään elämyksiä ja kokemuksia. Valokuvat esittävät niitä puitteita, joista kokija liikkessaan muodostaa mielikuvia.

3.5 Kaupunkikohteiden valinta

Havainnointikaupungiksi on valittu Helsinki, koska se kokonsa ja monipuolisen kaupunkikuvansa vuoksi sisältää riittävästi vaihtelua. Tällöin suhteellisen pienellä alueella saadaan arvioitua hyvinkin erilaisia ympäristöjä.

Kaupunkiympäristön havainnoinnin ja Helsinkiä koskevan kirjallisuuden perustella on valittu neljä kävelyreittiä. Reitit on suunniteltu neljän pääteeman mukaan siten, että ne edustavat erilaisia keskustatoimintoja. Reittien valintaa on myös ohjannut tavoite kerätä mahdollisimman mielenkiintoinen ja kattava aineisto erilaisista kaupunkiympäristöistä.

Suunnitellut reitit:

I Kulttuuria, hallintoa ja

liike-elämää kävelykeskustassa

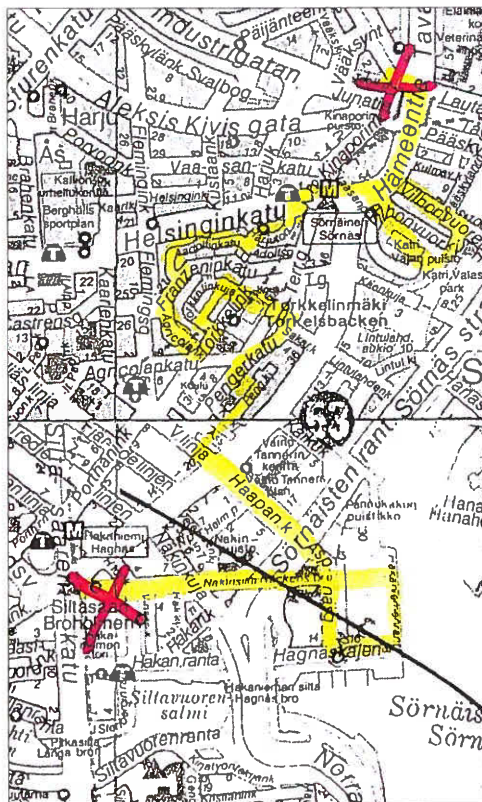
- Senaatintori
- Aleksanterinkatu
- Kluuvikatu
- Esplanadi
- Mikonkatu
- Aleksin piha
- Ateneuminkuja
- City-käytävä
- Kolmen sepän aukio
- Mannerheimin aukio
- Eduskuntatalon portaat
- VR:n makasiinit
- Töölönlahti

II Asuin- ja työpaikkaympäristöä keskustan näköalapaikoilla

- Sörnäisten, Vallilan ja Hermannin rajalla
- Kurvin kulma
- Katri Valan puisto
- Helsinginkatu sekä Vaasanpuisto ja Harjupuisto
- Torkkelinmäki
- Pengerkatu ja -kuja
- Alli Tryggin puisto
- Merihaka
- Hakaniementori

III Virkistystä ja vapaa-aikaa keskustan rannoilla, puistoissa ja toreilla

- Meritori
- Kaivopuisto
- Tähtitornin vuori
- Eteläranta
- Kauppatori

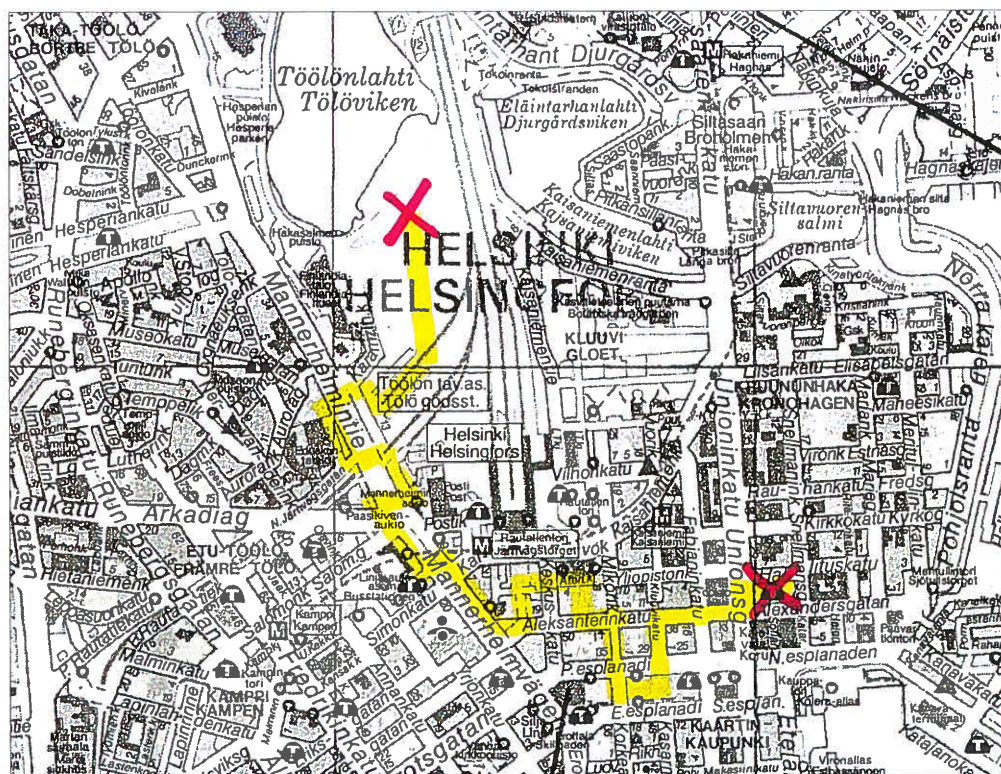


IV Asuin- ja työpaikkaympäristöä veden äärellä ja kivikaupungissa

- Ruoholahti
- Hietalahden ranta
- Hietalahden tori
- Sinebrychoffin puisto
- Punavuori
- Viiskulma
- Fredrikintori
- Koulupuistikko

Ensimmäinen kierros edustaa julkista kaupunkia, sitä jonka useimmat suomalaiset ja moni turisti tuntee. Se on yhteinen olohuone ja edustustila. Samoin kolmannella kierroksella on runsaasti oleskeluun ja virkistykseen sopivaa ympäristöä. Toinen ja neljäs kierros ovat jonkin verran yksityisempiä. Niissä on runsaammin puolijulkista tilaa, jokapäiväistä elinympäristöä ja asuinalueita. Ne sisältävät ydinkeskustaa ja yhteisiä vapaa-ajanpaikkoja enemmän suunnittelemtomuutta, sattumanvaraisuutta ja yllätyksiä. Ne ovat monesti liian tutuiksi käyneitä nähtävyyksikohteita mielenkiintoisempia.

Yleisökierroksia varten on valittu kaksi ensimmäistä kierrosta osittain rajoitetun työskentelyajan vuoksi, ja toisaalta siksi että ne sisältävät keskenään erilaisia piirteitä ja kaupunkitoimintoja.



Reittikartat jotka jaettiin yleisötapahtuman alussa kaikille kävelykierrokseen osallistuneille.

Kävelykierrokset

4.1 Kierrosten valmistelu

Selvitystyöhön on sovellettu Tanskassa asuinalueiden arviointiin kehitettyä ns. GÅTUR-menetelmää, joka pohjautuu kävelykierrokseen ja sen jälkeen pidettävään arviointikeskusteluun.

Ensin asiantuntija on valinnut huolella kävelyreitit ja tutustunut niihin. Hän on tarkkaillut ja valokuvannut reitin varrella olevia kohteita eri vuorokauden aikoina sekä pyhänä että arkena. Kuvaukset on tehty kesäkuukausina aamulla klo 5.00-7.00, päivällä klo 11.00-14.00, illalla klo 16.00-19.00 sekä yöllä klo 21.00-24.00. Jos työ suoritettaisiin koko vuoden aikana, saataisiin mukaan monipuolisempi kaupunkikuva. Etenkin Suomessa, jossa vuodenaikojen vaihtelut ovat suuret, näyttäytyy kesä-, syksy-, talvi- ja kevätkaupunki erilaisena. Silloin luonto, valaistus ja toiminnot voivat poiketa suuresti toisistaan.

Asiantuntijan tekemien kierrosten jälkeen kaupunkikuvan arviointiin on otettu mukaan "maallikot". Tavoitteena on ollut mahdollisimman erilaisista ihmisistä kootut arviointiryhmät. Niissä tulisi olla edustettuina kaiken ikäisiä, eri tavoin ympäristöä käyttäviä ja siinä liikuvia paikallisia asukkaita ja vierailijoita, turisteja. Etenkin erilaiset elämäntilanteet, työ, vapaa-aika ja harrastukset ohjaavat ihmisten huomiota ja näkökulmaa. Osallistujien määrä on rajattu kymmeneen henkilöön ohjaajan lisäksi, sillä ryhmän koolla on vaikutusta käytettyyn aikaan sekä arviointikierroksella että keskustelutilaisuudessa. Liian suuret ryhmät pitkällä matkoilla lisäävät tapahtumien kestoa sekä vaikeuttavat ryhmän koossapysymistä.

4.2 Arviointiryhmän kokoaminen

Kierrokselle osallistujat on koottu lehti-ilmoituksen avulla. Tiedotuskanavaksi on valittu kaikkiin talouksiin ja moniin julkisiin paikkoihin jaettava paikallinen ilmaisjakelulehti. Ilmoitus on julkaistu Kantakaupungin Alueuutisissa keski-viikkona 22.7.1998 ja Länsi-Helsingin Alueuutisissa sunnuntaina 26.7.1998. Näiden lisäksi kirjastoihin, kauppahalleihin ja kierrosten kannalta merkittävään paikkoihin on levitetty kymmenkunta lisäilmoitusta.

Ilmoittautuneista on kerätty henkilö- ja yhteystiedot sekä heidän "osallistujatyyppejä" kuvaavia tietoja. He ovat saaneet itse määritellä millaisia osallistujia he ovat, kuinka he käyttävät keskustaa ja miten liikkuvat siellä. Arvokkaana tietona on pidetty osallistuvuutta ja harrastuksia sekä liikkumiseen ja huomiointikykyyn vaikuttavia ominaisuuksia tai rajoitteita. Lisäksi työn kehittämistä ajatellen on ollut merkittävää tietää mitä kautta he ovat saaneet tiedon kierroksista.

4.3 Kierrosten toteuttaminen

I kierrokselle on osallistunut viisi kuudesta ja II kierrokselle kymmenen kahdestatoista ilmoittautuneesta.

Kävelykierrokset arviointiryhmän kanssa on tehty päivällä klo 11.00-13.00, jolloin jokainen osallistuja on kirjoittanut muistiin sekä myönteisiä että ei-myönteisiä kohtia, paikkoja ja kokemuksia. Kierroksen aikana ei ole käyty systemaattista keskustelua, mutta vapaalle "rupattelulle" on jätetty kuitenkin tilaa. Kierroksen vetäjä on kirjannut ylös spontaanit huomautukset ja mielipiteet.

- ryhmän koko: max 10 henkeä
- ryhmän laatu: mahdollisimman suuri heterogeenisuus

erilaisia "tyyppejä":
paikallinen/asukas
vierailija/"turisti"
pyöräilijä
autoilija
rullaluistelijat/
"skeittailija"
työssä käyvä
työtön
opiskelija
koululainen
iäkäs/eläkeläinen
nuori
huoltaja, isä/äiti
(lapsen kanssa)
"koira"-ihminen
taiteilija
toimittaja
asiantuntija

Arviointiryhmän kokoonpanon tavoitteet

TARVITSEMME NÄKEMYSTÄSI KAUPUNKIYMPÄRISTÖSTÄ

Helsingin keskustassa järjestetään 2 kävelykierrosta:

I KULTTUURIA, HALLINTOA JA LIIKE-ELÄMÄÄ KÄVELYKESKUSTASSA, (Senaatintori, Aleksanterinkatu, Kluuvikatu, Esplanadi, Mikonkatu, Aleksin piha, Ateneumin kuja, City-käytävä, Kolmen sepän aukio, Mannerheimin aukio, Eduskuntatalon portaat, VR:n makasiinit, Töölönlahti)

II ASUIN- JA TYÖPAIKKAYMPÄRISTÖÄ KESKUSTAN NÄKÖALAPAIKOILLA.

(Hermannin, Vallilan ja Sörnäisten rajalla, Kurvin kulma, Katri Valan puisto, Torkkelinmäki, Pengerkatu ja -kuja, Alli Tryggin puisto, Merihaka, Hakaniemen tori)

Kierrosten jälkeen seuraa virkistävää tarjoilua ja keskustelua ympäristöministeriössä.

KIERROKSET I 3. elokuuta klo 11-13, 13-15 (keskustelua)
II 10. elokuuta klo 11-13, 13-15 (keskustelua)

Osallistu monipuoliseen, erilaisista ihmisistä koostuvaan kaupunkiympäristön arviointiryhmään (max 10 henkeä). Kävelykierroksista ja keskustelutilaisuuksista saatuja kokemuksia käytetään ympäristöministeriössä kaupunkikuvan laatua koskevassa selvityksessä.

Ilmoittautumiset: Ympäristöministeriö/Alueidenkäytön osasto p. 160 84555, Marianne Rautiainen/p. 1991 9561, Ritva Illman.

Paikallislehdissä julkaistu lehti-ilmoitus.

Välittömästi kunkin kierroksen jälkeen on kokoonnuttu keskustelemaan pariaksi tunniksi. Ohjatun keskustelun aikana sekä myönteiset että ei-myönteiset havainnot ja kokemukset on merkitty ylös. Lopuksi on tehty yhteenveto siitä, mihin osallistujat ovat kiinnittäneet huomion, ja mitä he ovat jättäneet huomioimatta. Jokaisen osallistujan näkökulmaa ja suhdetta ympäristöön on pidetty ”oikeana” ja arvokkaana. Kerättyjä arviointilutteiloita apuna käyttäen on ollut tavoitteena löytää ympäristön laadun kannalta olennaisimpia esteettisiä, sosiaalisia, ekologisia ja käyttöön liittyviä tekijöitä ja säännönmukaisuuksia. Jatkossa saatuja kokemuksia voidaan käyttää myös apuna kuulemismenetelmää kehitettäessä ja näin etsiä välineitä vuorovaikutteisille työtavoille.

4.4 Kokemuksia kävelykierroksista

Tieto yleisökierroksista on levinnyt parhaiten lehti-ilmoitusten avulla, vaikka kierrosten kannalta olennaisiin paikkoihin on myös levitetty irtoilmoituksia. Ainoastaan kaksi ilmoittautujaa on saanut tiedon muuta kautta (Ruohonjuuri-kaupan ilmoitustaululta, ympäristöministeriössä kahvipöytäkeskustelussa). Ilmoittautuminen on tapahtunut pääasiassa parin päivän sisällä lehti-ilmoituksen julkaisemisesta. Koska ilmaisjakelulehti ei ole ilmestynyt kaikkiiin koteihin, niistä ystävänsä tiedottamana muutama viime-

hetken ilmoittautuja on myös pyrkinyt mukaan. Viimeisin heistä ilmoittautui kierrokselle lähtöaamuna. Jälkeenpäin kuultuaan tapahtumasta usea halukas on ilmaissut pettymyksensä siitä, ettei ole voinut osallistua.

Kävelykierrosten suosion määrä on johtunut ilmeisesti kierrosten kohdevalinnoista ja niiden monipuolisuudesta. Uusi kokeilu on myös innostanut monia osallistumaan. I kierroksella yleisöä on ollut odotettua vähemmän, vaikka valitut kohteet ovat herättäneet voimakkaita kannanottoja ja vilkasta kansalaiskeskustelua. Osallistumisen vähyyteen on vaikuttanut luultavasti meneillään ollut lomakausi. Suositumpi II kierros on käsittänyt työpaikka- ja asuinalueita, sitä joulukuun elin ympäristöä, jota pidetään erityisen läheisenä ja sen pienimmätkin osat koetaan tavallista merkityksellisempinä. Lisäksi osallistumiseen on kannustanut vaikutusmahdollisuudet, mitkä ehkä asuin ympäristössä ovat muuta ympäristöä paremmat. Kolme arvioijaa on ottanut osaa molemmille kierroksille. Joku innokas osallistuja on puolestaan kertonut epäitsekäistä syistä jääneensä pois ensimmäiseltä kierrokselta, ja on sanonut näin jättäneensä tilaa myös muille halukkaille.

Kaikki osallistujat ovat olleet aikuisia (29-60-vuotiaita), vaikka tavoitteena on ollut saada mukaan laaja ikäjakama aina pienistä lapsista nuoriin aikuisiin ja vanhuksiin. Monet kierrokselle osallistuneista ovat joko olleet tai ovat nykyisiä alueen asukkaita. Tosin merihakalaisia ei ole ollut mukana, vaikka alueen poikkeavuuden kannalta paikallisten asukkaiden mielipiteet olisivat olleet erityisen toivottuja. Osallistujat ovat olleet suhteellisen hyvin koulutettuja ja mukana on ollut useita asukas- tai kansalaisaktivisteja. Osallistujat ovat kantaneet huolta ympäristön laadusta, eikä rakennetun ympäristön suojele ja luonnonsuojele ole olleet vieraita aiheita. Kulttuuriteki-jät ja luonto ovat tulleet voimakkaasti esille annetuissa kommentteissa. Suurin osa heistä liikkuu keskustassa kävellen tai pyörällä, mutta ammattiautoilijan näkökulmakin on tullut esille.

Koska kaikki ovat kuuluneet toimintakykyisiin ja hyväkuntoisiin ryhmiin,

ovat heikoimpien (lapset, vanhukset, vammaiset) tarpeet voineet jäädä liian vähälle huomiolle. Myös yleisökierrosten ajankohdalla lienee ollut oma vaikutuksensa ihmisten havaintoihin. Yleensä keskellä päivää sosiaalisen turvallisuuden näkökohdat eivät tule riittävästi esille. Lisäksi lämpimän ja valoisan vuodenaajan olosuhteet ovat vähentäneet valaistukseen ja pienilmastoon liittyviä huomioita. Yksityiskohtia ja tunnelmaa on arvioitu runsaasti, mutta ympäristötekijöitä, joilla on laaja ja ratkaiseva osuus kokonaisuuden osina kuten solmukohdat ja rajakohdat sekä eri ominaisuuksien ja osien välinen hierarkia ovat jääneet lähes tiedostamatta. Koska ympäristön käyttäjiä on pidetty itsestäänselvyytenä, niin myös heidän keskeistä osaansa kaupunkikuvassa ei ole riittävästi huomattu.

Kierrokset on suoritettu suunnitellussa aikataulussa, vaikka tarvetta ja halua runsaampaan ajankäyttöön on ilmennyt. Kävelyosuudella taukoihin ja pysähtymiseen ei ole ollut mahdollisuuksia, lyhyitä muistiin kirjoittamisen hetkiä lukuunottamatta. Vilkasta keskustelua on syntynyt jo matkojen aikana, mutta varsinainen palautetilaisuus on pidetty kierrosten lopussa. Saadut kokemukset ovat herättäneet niin paljon keskustelua, että varattu aika on tahtonut loppua kesken. Yksi arvioijista on esittänyt mielipiteitään jälkeenpäin käytyjen kierrosten pohjalta e-mailin kautta. Joku puolestaan on jättänyt kirjalliset muistiinpanonsa joutuessaan lähtemään kesken tilaisuuden.

Osallistujien antama suora palaute itse kierroksista ja tapahtumasta kokonaisuudessaan on ollut erittäin myönteinen. He ovat pitäneet kierroksia antoisina ja hyvänä kuulemismenettelynä ja vaikuttamisen keinona. Kierrosten järjestäminen on antanut yleisölle myönteisen vaikutelman kansalaisten ja ympäristön käyttäjien mahdollisuuksista. Vaikka kierrokset ovat olleet pitkiä (min 5h: 2h kävely, 0,5h siirtyminen, 0,5h tauko, min 2h keskustelu) ja vaativia, niin osallistujat ovat kokeneet ne kuitenkin mielenkiintoisiksi ja virkistäviksi. Tapahtuman lopussa on kyselty uusista kierroksista, ja moni on ollut halukas osallistumaan sellaisille myös vastaisuudessa.

Vaihtoehtoisena työtapana suullisen palautteenannon sijasta yksi arvioijista on ehdottanut kirjallista osallistumista, jolloin kukin kiertäisi reitin omalla ajallaan ja esittäisi mielipiteensä tekstin muodossa. Jos jokainen kiertäisi reitin yksin erilaisen sään vallitessa sekä käyttäisi kieroksiin ja kirjoittamiseen eripituisen ajan, lisäisi se tulosten vaihtelevuutta sekä vaikeuttaisi niiden vertailua. Lopputuloksessa näkyisi myös suullisen ja kirjallisen ilmaisun erot. Kirjallinen esitys on yleensä pidempi ja mielipiteet harkitumpia kuin spontaanissa suullisessa reagoinnissa. Lisäksi ryhmän jäsenten ja vetäjän keskinäisen sosiaalisen vuorovaikutuksen puuttuessa osallistujien näkökulmatkin voisivat muuttua. Eri menetelmät vaikuttavat asiantuntijan ja osallistujien työmäärään sekä todennäköisesti myös lopputulokseen.

4.5 Osallistujien kommentit

Arviointikierrosten jälkeen pidetyissä pari tuntia kestäneissä keskustelutilaisuuksissa on käyty läpi matkalla kerättyä satoa. Osallistujat ovat tehneet kierrosten aikana muistiinpanoja sekä hyvistä että huonoista kohdista, kohteista, paikoista ja kokemuksista, jotka on kerätty plus- ja miinustauluille.

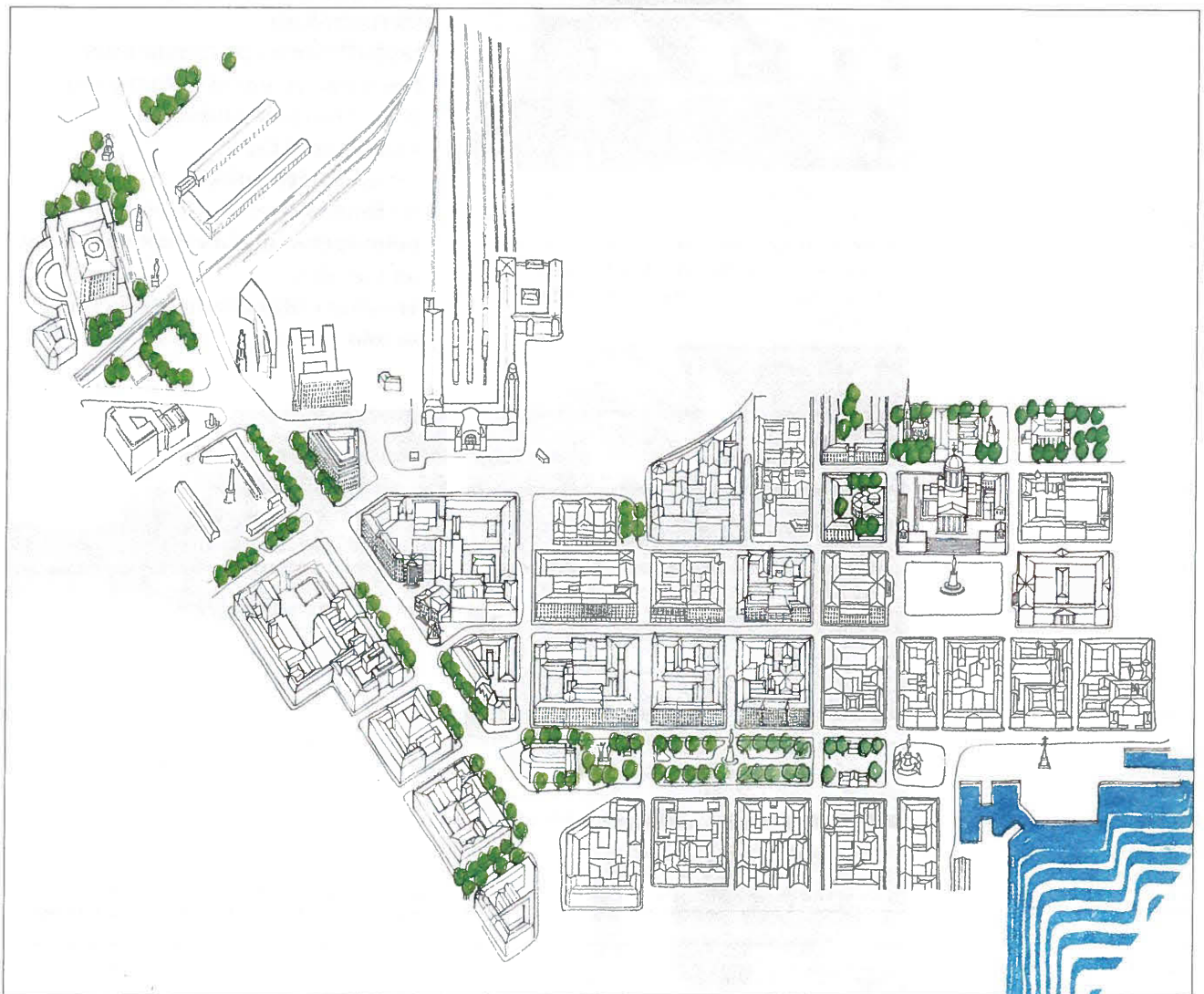
Kommentit on luetteloidu sellaiseen kuin osallistujat ovat ne kertoneet. Samoja huomioita ei ole kuitenkaan kirjattu useaan kertaan, sillä tapahtumaan varattu aika on ollut rajallinen ja osallistujat ovat välttäneet toistoa viitaten vain aikaisemmin kerrottuun. Sekä tässä esityksessä että keskustelutilaisuuksissa kierrokset on jaettu osiin ja kommentit on käyty läpi kierrosten etenemisen mukaisessa järjestyksessä. Luetteloidut mielipiteet on ryhmitelty siten, että ensin on luetteloidu kuhunkin tarkasteltavaan kohteeseen liittyvät yksityiskohdat ja lopuksi yleiset huomiot.

Läpikäydessään ja pohtiessaan annettuja huomioita tekijä on etsinyt kaupunkikuvan kannalta olennaisia tekijöitä ja säännönmukaisuuksia. Nämä tummennuksella korostettut kohdat ovat olleet apuna kriteerien ja indikaattorien muodostamisessa.

Kaupunkistrukturikaava, jonka muodostaa rakennukset ja niiden väliin jäävät tilat sekä voimakkaina rajakohtina toimivat liikenneväylät. Piirroksesta näkee myös reitin tärkeimmät näköalapaikat ja solmukohtat.



*I kierros: Kulttuuria, hallintoa ja liike-elämää kävelykeskustassa.
Kolmiulotteisena kuvana aksonometriapiirros auttaa hahmottamaan katujen, aukoiden ja
muiden julkisten ulkotilojen muodon ja näiden välisen suhteen ympäröiviin rakennuksiin.*





I kierros: Kulttuuria, hallintoa ja liike-elämää kävelykeskustassa

aika: ma 3.8.1998 klo 10.50
lähtöpaikka: Senaatintori, Aleksanteri II patsas



Senaatintori. Kalusteita pidetään irtaimistona, mutta suhteellisen helposta vaihdettavuudesta huolimatta ne ovat kiinteässä vuorovaikutussuhteessa ympäristöönsä. Niillä on täydentävä rooli ympäristökokonaisuudessa.



Senaatintorilta Esplanadille

- Senaatintori
- Aleksanterinkatu
- Kluuvikatu
- Esplanadi

Plustaulu:

- **kauniit istutukset** (Senaatintori)
- **hyvät kalusteet ja materiaalit** (Senaatintori)
- **kukkapurkit** on parempi vaihtoehto tuhka-astioina kuin tassit (Senaatintori)
- **koristelu siistii paikkoja** (Senaatintori)
- **rauhallinen aukio** (Senaatintori)
- **tunnelmallinen** (hyvä tunnelma) paraatitori (Senaatintori)
- **kaunistunut Espa**
- **Espa, hengitysaukko**
- **tyylinmukaiset kalusteet**
- **betoniperustuksin varustetut penkit** (ei voroille)
- **vossikat vaihtoehtoinen liikenne-muoto**



Esplanadi. Edustuspuistot ovat kulttuuri-luontoa kaupungin keskustassa.

Esplanadi. Laadukkaan lopputuloksen taakamiseksi katukalusteissa ja -varusteissa tulisi noudattaa samoja suunnitteluperiaatteita (materiaalit, värit, jäsennointi) kuin rakennuksissa.

Miinustaulu:

- **betonipinnoite** (Senaatintori)
- **pinnoitteen väri, materiaali ei ole kokonaisuuden mukainen** (Senaatintori)
- **epäyhtenäinen laatoitus/kiveys** (Senaatintori)
- **vähän penkkejä, kasvillisuutta, kukkia** (Senaatintori)
- **ei riittävästi roskiksia** (Senaatintori)
- **puutteellinen kalustus** (Senaatintori)
- **heikosti näkyvä, heikosti opastava teksti** (Senaatintori)
- **modernit rakennukset eivät sovi vanhaan ympäristöön** (Meritan talo Senaatintorin nurkalla)
- **mauttomat muovikukat ja -kalusteet** (Meritan edessä Aleksanterinkadulla)
- **liikaa huoltoliikennettä** Aleksilla
- **muoviset kalusteet** (Espan kioski-kalustus)
- **liikaa autoliikennettä/moottoriliikennettä**; Espä on kuin moottoritie
- **puuttuu opastavia valokarttoja** (etenkin Kauppatorin viereltä)
- **huono informaatio**
- **liikaa erilaisia kioskimalleja**
- **kadunkalusteet, mainokset, kioskit tyylinvastaisia**

Mikonkadulta Kolmen sepän aukiolle

- Mikonkatu
- Aleksin piha
- Ateneuminkuja
- City-käytävä
- Kolmen sepän aukio

Plustaulu:

- **turvallisentuntuinen, tutuntuntuinen** Ateneuminkuja
- **kodikas ympäristö** (Ateneuminkuja)
- **miljööinä onnistunut** (Rautatientori)
- **kunnossapidetyt ja siistit patsaat ja taideteokset** (Kolmen sepän patsas)
- **sosiaalisuutta lisäävä kävelykatu**
- **katukahvilat**
- **katuravintolat**
- **katuesiintyjät** elävöittävät katukuvaa
- **vihannesmyynti** elävöittää kaupunkikuvaa
- **toimintaa**
- **viihdyvyyttä**



Esplanadi. Ennen pienimmissäkin rakennuksissa hyödynnettiin kaikki osaaminen ja ammattitaito. Jopa kioskeista tehtiin yksilöllisiä rakennus- ja suunnittelutaidon mestarinäytteitä. Kalusteita myöten tällaisen ympäristön tulisi edustaa samaa tasoa.



City-käytävä. Kadunvarsimyynti elävöittää ja tuo kodikkuutta katukuvaan.



Aleksanterinkatu. Katuesitykset ja -tapahtumat lisäävät viihtyisyyttä. Katuesityksiä käytetään mm. myynnin edistämiseen. Samalla voidaan elävöittää ympäristöä ja vaikuttaa myönteisesti katukuvaan.



Mikonkadulta. Taideteos voi olla samalla opaste ja päinvastoin.

Miinustaulu:

- **puutteellinen opastus** Mikonkadun lapsenmieliselle Helsinki-kartalle
- **epäsiisti sisäpiha** (Aleksin piha)
- **epäviihtyisä** (Aleksin piha)
- **hirveä Makkaratalo**
- Makkaratalo **tulisi naamioida**
- A. Edelfeltin **patsas viety pois**; palautettava Ateneumin viereen
- **liian suuria mainoksia** "Anttilan tapaan" (Stockmannin seinä)
- **liian vähän puita**; Manskun puurivin tulisi jatkua eheänä Kolmen sepän aukiolle saakka
- **modernit ja rationaaliset rakennukset**; julkisivut tulisi kaunistaa
- **liian vähän kasvillisuutta**; kasvillisuus pehmentää ympäristöä
- **liian räikeitä mainoksia**
- **puuttuu historiasta kertovia laattoja/tauluja**
- **työmaat ja remontit synnyttävät kaaosta**
- **tyyliltään ja malleiltaan modernit kulkuneuvot**; vanha tyyli ja malli tulisi myös säilyttää kulkuneuvoissa
- **liikaa liiketiloja**; rakennukset asuinkäyttöön
- **puuttuu materiaalin tuoksu, muovi ei tuoksu, puuttuu pikkukaupungin haju**



Paasikivenaukio. Luonnonmuistomerkit voivat toimia myös maamerkeinä.

Mannerheimintieltä Töölönlahdelle

- Mannerheimintie ja aukio
- Eduskuntatalon portaat
- VR:n makasiinit
- Töölönlahti

Plustaulu:

- **vanhaa funkista säilytetään** (Lasipalatsi, Mannerheimintie)
- **moderni Forum ja vanha Lasipalatsi sovitettu hyvin yhteen** (Mannerheimintie)
- **rauhoitettu puu, Salvia** (Paasikiven aukio)
- **hupaisa (surkuhupaisa) Salvia** (Paasikiven aukio)
- **eläinmallinen liikennestoppari hauska ja hyvä lapsille, kilpikonna** kuvaa hyvin päättäjien hitautta (Paasikiven aukio)

- **selkeä ympäristö** (Mannerheimintie ja aukio)
- **fantastinen näkymä** Eduskuntatalolta Kruununhakaan asti
- **kallioiset näkymät** säilytettävä, Eduskuntatalon portailta
- **vehreyttä ja väljyyttä** säilytettävä Eduskuntatalon edessä, Eduskuntatalo ei tarvitse lisärakennusta
- **muistoja menneestä** on säilytettävä (Ratapiha)
- **historialliset VR:n makasiinit** tulisi säilyttää
- **luonnonmukainen Töölönlahti** tulisi säilyttää; lastenkin tulisi tietää, millainen on koiranputki
- **turistivaltti** (VR:n makasiinit ja Töölönlahti)
- **idyllinen paikka** keskellä kaupunkia (VR:n makasiinit ja Töölönlahti)
- **vapaita ja väljiä tiloja ja maisemia** säilytettävä; ei saa rakentaa enää yhtään, koska ei osata tehdä 1-kerroksisia rakennuksia
- **luonnontilassa oleva**
- **kaikenlaisia ihmisiä kiinnostavaa** näkemistä ja kuulemista
- **vetovoimatekijöitä** kaikenikäisille

Miinustaulu:

- **surullinen (surkuhupaisa)** Salvia (Paasikiven aukio)
- **tukkii maiseman** (Kiasma)
- **joka suunnalta ruma** (Kiasma)
- **sekä tyyliään, materiaaleiltaan ja muodoltaan** ympäristöön sopimaton (Kiasma)
- **valoa heijastava julkisivu** vaarallisen liikenteelle (Kiasma)
- **teollisuushallia** muistuttava arvorakennus (Kiasma)
- **vieraan kulttuurin tuote, tuontitavara** (Kiasma)
- **tie VR:n makasiinien takana** on suoranainen **ympäristörikos**
- **suttuinen VR:n makasiinien piha**
- **liian korkea uudisrakentaminen** pilaa maisemaa (Sanoma-talo)
- **liian vähän yleisiä vessoja** (etenkin Töölönlahdella)



Töölönlahti. Luonnonvaraiset rakentamattomat alueet tarjoavat kaupunkilaisille mahdollisuuden virkistykseen, rentoutumiseen ja luontokokemuksiin.



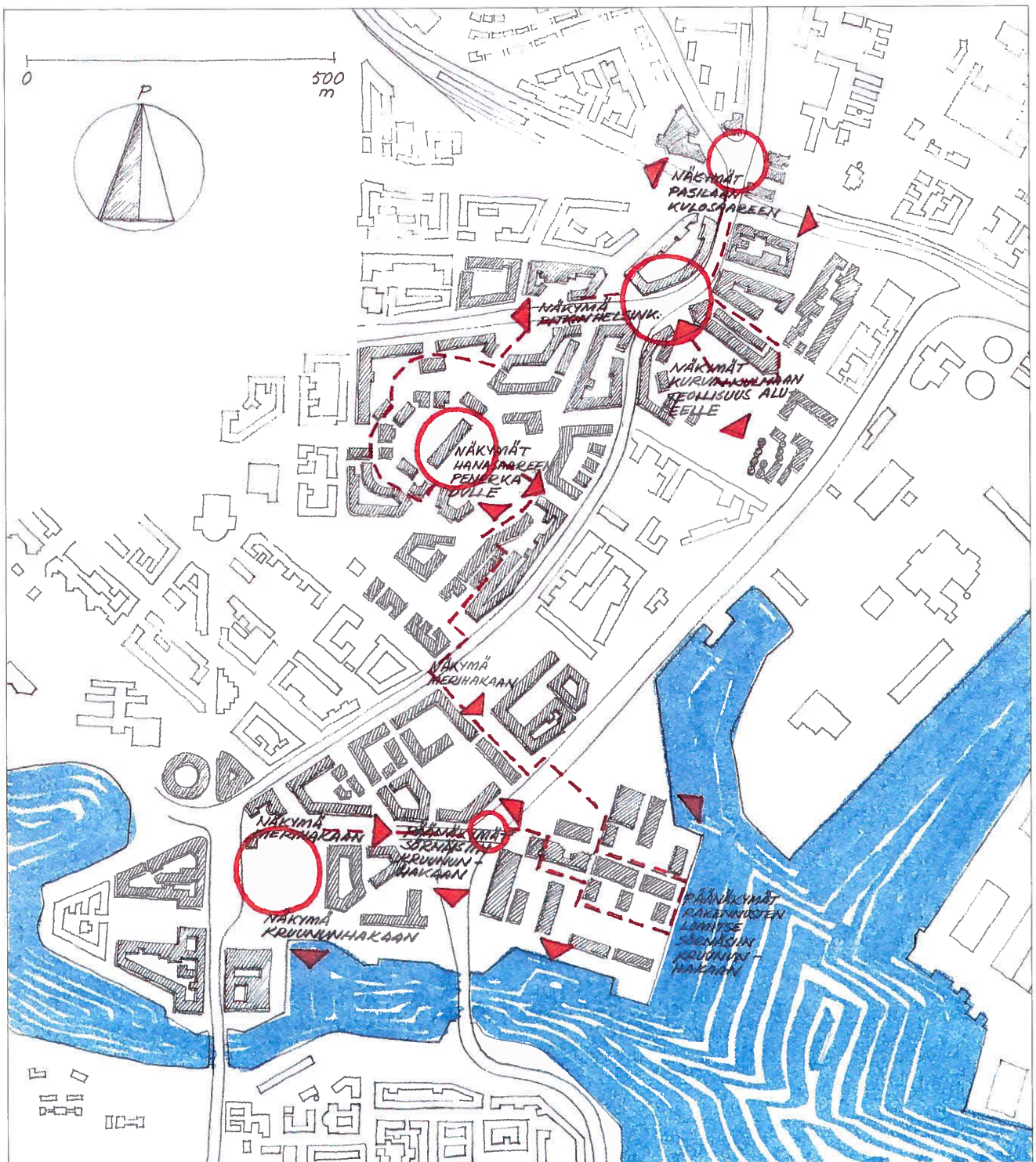
Nykytaiteen museo Kiasma. Muotonsa, kokonsa tai materiaaliensa puolesta ympäristöstään huomattavasti erottuvat rakennukset voivat toimia maamerkkeinä. Kiiltävät ja heijastavat pinnat ovat ongelmallisia liikenteen kannalta. Kiiltävät julkisivuvulevyt saattavat heijastaa valoa vaarallisella tavalla tietyistä auringonvalon tulokulmasta.



VR:n makasiinien ja Töölönlahden välissä. Nykypäivän tehokkaalla rakentamisella voidaan maisemaa muuttaa hyvin nopeasti ja radikaalisti.

II kierros: Asuin- ja työpaikkaympäristöä keskustan näköalapaikoilla.

Kaupunkistrukturikaava, jonka muodostaa rakennukset ja niiden väliin jäävät tilat sekä voimakkaina rajakohtina toimivat liikenneväylät. Piirroksesta näkee myös reitin tärkeimmät näköalapaikat ja solmukohdat.





II kierros: Asuin- ja työpaikkaympäristöä keskustan näköalapaikoilla. Kolmiulotteisena kuvana aksonometriapiirros auttaa hahmottamaan katujen, aukoiden ja muiden julkisten ulkotilojen muodon ja näiden välisen suhteen ympäröiviin rakennuksiin.



II kierros: Asuin- ja työpaikkaympäristöä keskustan näköalapaikoilla

aika: ma 10.8.1998 klo 10.50
lähtöpaikka: Hämeentien ja Mäkelänkadun risteys
Lääkäritalon kulma Teboilia vastapäätä



Hämeentien sillalta näkymä Kulosaareen päin. Väylät sekä yhdistävät että erottavat kaupungin osia toisistaan. Ne voivat avata pitkiä ja laajoja näkymiä keskelle rakennettua ympäristöä.



Katri Valan puisto. Kaupungeissa palomuurit ovat aina tarjonneet liikemaailmalle paljon hyvää mainospinta-alaa. Tarpeeksi tyylikkäästi toteutettuna niitä voidaan pitää jopa ympäristötaiteena.

Sörnäisten, Vallilan ja Hermannin rajalta Helsinginkadulle

- Sörnäisten, Vallilan ja Hermannin raja
- Kurvin kulma
- Katri Valan puisto
- Helsinginkatu sekä Vaasanpuisto ja Harjupuisto

Plustaulu:

- **suihkukaivot** tekevät etupihan viihtyisäksi (Lääkäritalo)
- **kaunis, pieni rakennus**, venäläinen vanhainkoti (Sörnäisten, Vallilan ja Hermannin rajalla)
- **upea näkymä** Hämeentieltä metro-radalle
- **hyvä aukeama**; kiva, että aukeama on jätetty auki (Rautatien ylityssillalta Kulosaaren suuntaan)
- **luonnonkivimuuri** (Junatie)
- **vanha makasiini** pehmentää uusien liikerakennusten kovaa vaikutelmaa (Rautatien ylityssilta)
- **vanha VR:n konepaja sopii paseerausalueeksi** (Rautatien ylityssillalta Pasilan suuntaan)
- alueen **ominaispiirre** on **teollisuusrakennusten muodostama kokonaisuus** (Vilhovuorenkadun alapää)
- **läpiajo estetty** (Vilhovuorenkatu)
- **hieno näköala** (K. Valan puisto)
- **teollisuuden näkymät** kuuluvat alueelle
- **katseelle miellyttävä kohde** (K. Valan puisto)
- **viehättävä kuja** (K. Valan puisto)
- **mukulakiveys** (K. Valan puisto)
- **kiviset portaat** (K. Valan puisto)
- **graniitti** hyvä materiaali, kaiteet ja portaat (K. Valan puisto)
- **kauniita värejä**, vaalenpunainen, keltainen (K. Valan puisto)

- palomuurin seinämainos hyvä (K. Valan puisto ja Kurvi)
- suuret puut (K. Valan puisto)
- paljasta kalliota (K. Valan puisto)
- puisto henkireikä (K. Valan puisto)
- rauhoittaa muuten kovin raskasta kaupunkiliikennettä (K. Valan puisto)
- taustamelu tuntuu jännittävältä vastakohdalta (K. Valan puisto)
- teollisuuden äänet kuuluvat alueelle (K. Valan puisto)
- hieman sivuun unohtunut (K. Valan puisto)
- viehättävä (K. Valan puisto)
- palomuurit rikastuttavat kaupunkikuvaa
- rakennusten päätymaalaukset elävöittävät ympäristöä
- rakennusten muodostama yhtenäinen kaarre ja korkeus vahvistaa tunnetta tiekuilun imusta (Kurvi)
- tiukka katukuilu ja kiire sinänsä yes (Kurvi)
- hyvää, yllällistä materiaalia, marmori (Kurvi)
- vertikaalinen ryhti fasadissa, Elannon tavaratalo (Kurvi)
- kaunis julkisivu näkyy hyvin, Elannon pääkonttori (Kurvi)
- talon pääty hieno ja logo jätetty ennalleen, Elanto nätti suomalainen sana, Elannon talo (Kurvi)
- Elannon talo upea (Kurvi)
- kaunis väritys on pelastanut uudisrakennukset (Kurvi)
- uudet talot tyylikkäitä (Kurvi)
- onnistunutta nykyarkkitehtuuria, nykyrakentaminen osattu sovittaa vanhaan tyyliin (Kurvi)
- mainosten sekamelska nykyaikaista urbanismia (Kurvi)
- pikkuliikkeiden ja jalankulkijoiden läsnäolo elävöittää katukuvaa
- räjäjäinen tunnelma, "duunarihenki", säilynyt (Kurvi)
- vanhat talot ovat kauniita (Vaasanpuisto)
- mukava tilataideteos, rypselto (Vaasanpuisto)
- tilataideteos-idea, rypselto, hyvä; voi kehittää, jalostaa esimerkiksi riippuvaksi puutarhaksi (Vaasanpuisto)



Katri Valan puisto. Suomessa kalliot kuuluvat niin maalle kuin kaupunkiin. Meillä ne ovat näkyvä osa kaupunkiluontoa.

- yllättävä, "tyhjä" tila nitoo ihmisen mielikuvituksen kautta ympäristöön, kuten rypselto (Vaasanpuisto)
- lystikäs tilataideteos rypselto, rikkoo hyvin liian valmiin ympäristön vaikutelmaa; kaiken luontoelementin ei tarvitse olla niin rationaalista ja suunniteltua (Vaasanpuisto)
- piristävät "pienet jutut"; sähköjako- ja laatikoihin taidetta (Vaasanpuisto)
- kaunis katu (Helsinginkatu)
- viihtyisä katu (Helsinginkatu)
- puiston käytäviä ei ole asfaltoitu (Harjupuisto)
- runsaasti erilaisia puulajeja
- vihreät puut
- rikkaruohot voi tunnistaa lähiympäristöstä
- linnun laulua
- hoitamattomia, luonnollisia alueita
- bussipysäkit ovat nykyään parempia, läpinäkyvinä eivät tuki katunäkymää
- ratikkapysäkit aika hohdokkaita
- värikästä porukkaa
- on oivallettu vanhan miljöönsä säilytys

Miinustaulu:

- **12-kerroksinen rakennus liian korkea** (Sörnäisten, Vallilan ja Hermannin rajalla)
- **liian korkeat talot rikkovat silhuetin** (Sörnäisten, Vallilan ja Hermannin rajalla)
- **liian korkeita taloja korkealla paikalla**, Lääkäritalo ja Hakan talo (Sörnäisten, Vallilan ja Hermannin rajalla)
- **liikennejärjestelyt huonoja**, Lääkäritalon nurkka (Sörnäisten, Vallilan ja Hermannin rajalla)
- **pyörätiet puuttuvat**, Lääkäritalon nurkka, Mäkelänkadun osalta (Sörnäisten, Vallilan ja Hermannin rajalla)
- **autoliikenne pois**; A. Kivenkatu kävelykaduksi (Sörnäinen)
- **ei asfalttia ja mukulakiveä rinnakkain** (Vilhovuorenkuja)



Vilhovuorenkuja. Katukiveys ja asfaltti eivät ole sopusoinnussa keskenään.

- **liian jyrkkä katu**, talvella liukas, portaat tilalle (Vilhovuorenkuja)
- **merinäköala estetty liian korkeitten rakennusten vuoksi** (K. Valan puisto)
- **sopimaton pistetalo** keskellä mäkeä (K. Valan puisto)
- **katufasadissa pari ikävää tyyliirikkaa**, vanhojen talojen joukkoon upotettu 70-luvun möllikkä (K. Valan puisto)
- **rumat, kömpelöt penkit** (K. Valan puisto)

- **pallokenttä ei ole tarkoituksenmukainen** (K. Valan puisto)
- **onko pallokentällä käyttöä**, voiko nykyistä käyttöä muuttaa? (K. Valan puisto)
- **hiukan sivuun unohtunut** (K. Valan puisto)
- **huonot materiaalivalinnat** (Kurvi)
- **marmori ei sovi alueen yleiseen tyyliin, liian hieno ja kallis materiaali** (Kurvi)
- **liukas pinnoite**, marmorilaatat (Kurvi)
- **betonilaatikkorakennukset** (Kurvi)
- **likainen, harmaa julkisivu**, Elannon talo (Kurvi)
- **tummat värit alakerroksissa ikäviä**; ikäänkuin asfaltti jatkuisi (Kurvi)
- **liian syvät rakennusten alakerroksien sisäänvedot** lisäävät epäviihtyisyyttä (Kurvi)
- **metro-opasteet ja -sisäänkäynnit ikäviä**, estävät näkymiä (Kurvi)
- **ahdas kioskirykelmä** (Kurvi)
- **liikaa katumainoksia** (Kurvi)
- **katuesteiden estetiikkaa**, mainosstandit (Kurvi)
- **arvorakennusten alakerrassa** ikkunat vuorattu hirveillä sinikeltaisilla kioskitarroilla (Kurvi)
- **ravintolaestetiikka ja terrassien aitaustekniikka** (Kurvi)
- **poistettu neonvalot**; palautettava, Elannon talo (Kurvi)
- **lyhtypylväät puuttuvat**, valot roikkuvat liian korkealla
- **kliininen katuvalaistus** (Kurvi)
- **liikennevalojen rytmitys huono**; kadun ylitys vaikeaa (Kurvi)
- **pyörätie puuttuu** (Kurvi)
- **pyörällä liikkuminen hengenvaarallista** (Kurvi)
- **vaarallinen, tukkoinen paikka**; rullaluistelijat lisäävät vaarallisuutta (Kurvi)
- **läpikulkupaikka** (Kurvi)
- **kauheat liikennepäästöt** (Kurvi)
- **siivoton kioskialue** (Kurvi)
- **rauhaton, epäsiisti** (Kurvi)
- **ultrainternationalismia**, jota ei oikeastaan ole missään ja siksi kaikkialla (Kurvi)
- **liikaa kadunkalusteita** (Vaasanpuisto)

- **rumia kalusteita**, metroaseman sisäänkäynti (Vaasanpuisto)
- **teennäinen tilataideteos**, rypsipelto (Vaasanpuisto)
- **ympäristöaideteoksen**, rypsipellon, tulisi toimia koko kesän (Vaasanpuisto)
- metroasema **tukkii yhteyden** Vaasanpuistosta Helsinginkadulle (Vaasanpuisto)
- **ruma, ankea** (Vaasanpuisto)
- **värittömiä rakennuksia** (Kurvi, Helsinginkatu)
- **enemmän värejä rakennuksiin** (Kurvi, Helsinginkatu)
- **kiiltävä katto** häikäisee, maalaamatomat katot
- **uudet talot rumia**, eivät sovi kulttuuriympäristöön
- **kova melu**; hankalaa keskustella
- **ilki-valtaa**
- **rasittavaa, epämiellyttävää** ympäristöä (Kurvi, Helsinginkatu)
- **puut estävät tilavaikutelman** kokemista (Harjupuisto)
- **liejuisia puistopolkuja** (Harjupuisto)
- **modernit 60-luvun ikkunan- ja ovenpuitteet** vanhassa rakennuksessa (Harjupuisto)
- **riutuvat puut** (Harjupuisto)
- **liian vähän kukkia** (Harjupuisto)
- **hoitamattomat istutukset** (Harjupuisto)
- **kauppahalli palautettava** (Harjupuisto)
- **hiekkatiet vedetty vääristä kohdista** (Harjupuisto)
- **suunniteltu päin mäntyä** (Harjupuisto)
- **kaipaa jotain erityistä** (Harjupuisto)
- **tummat rakennukset synkkiä**
- **uusia, rumia betonitaloja** tullut vanhojen tilalle
- **liian pieniä ja aidattuja nurmikko-alueita**
- **enemmän havupuita**; talvisin olisi myös vihreää
- **kioskit ovat yleensä kauheita**
- **yleiset, ilmaiset WC:t puuttuvat**, kemiallisia WC:itä vaikea käyttää
- **ilmoitustauluja** puuttuu
- **roskakorien aukot liian pieniä**; roskat putoavat maahan



Kurvi. Vilkkailla liikennepaikoilla rullaluistelijat voivat lisätä jalankulkijoiden turvattomuutta.



Harjupuisto. Penkkejä voidaan pitää sosiaalisen vuorovaikutuksen tiloina. Mutta kun penkit poistetaan epäsosiaalisten ryhmien ja porukoinnin vähentämiseksi vähentyy samalla kaikkien ympäristön käyttäjien kontaktimahdollisuus.

- **enemmän penkkejä** kadun reunaan; penkit ja pultsarit?
- **penkkejä ei missään**, huokuu halua pitää tenujengit pois
- **vilkkuvat mainosvalot** ikäviä
- **kesätori** puuttuu
- **liikaa yksityisautoliikennettä**
- **yksipuolinen ikärakenne**
- **lapset puuttuvat**, vähän perheitä
- **kadonnut kodikkuus**; asukkaat vaihtuneet, kun asunnot siirtyneet firmoille
- **epäsosiaalisuus**
- **sosiaalisesti rujoa aluetta**

Torkkelinmäki. Sisäänkäyntien ja ikkunoiden huolitellut yksityiskohdat korostavat niiden merkitystä tärkeinä rakennusosina.



Torkkelinmäki. Autotallien reunustama jalkakäytävä on yleensä tylsä jalkakulkijoiden kannalta, mutta joskus tällaisista ratkaisuista näkee onnistuneita esimerkkejä.



Torkkelinmäki. Kookkailla istutusastioilla ja kasveilla voidaan rajata tilaa ja luoda suojaa. Esimerkiksi "jättiläiskukkaruukuilla" saadaan aikaan veikeä ja satumainen tunnelma, "kuin Liisa ihmemaassa", mikä sopii erittäin hyvin idylliseen ja pittoreskiin ympäristöön.

Torkkelinmäeltä Alli Tryggin puistoon

- Torkkelinmäki
- Pengerkatu ja -kuja
- Alli Tryggin puisto
- Hämeentie

Plustaulu:

- **yleinen sauna** säilytettävä (Kotiharjun sauna)
- **sosiaalisen toiminnan alueelle tarjoama vahva ulkoishyöty** (Kotiharjun sauna)
- **hyvä asemakaava** kävelijöille, pyöräilijöille (Torkkelinmäki)
- **kapea, maastoa myötäilevä kuja**, Adolfinkatu (Torkkelinmäki)
- **ihmisystävälliset pihat** (Torkkelinmäki)
- **hoidetut yksityiskohdat**, tienreunat, piha-alueet, rakennukset (Torkkelinmäki)
- **esteettinen elämys, maanläheiset värit** (Torkkelinmäki)
- **hienoa arkkitehtuuria, jokaisella talolla oma väri, auttaa orientoitumaan** (Torkkelinmäki)
- **erityisen nätti**, Franzeninkadun autotallirakennus (Torkkelinmäki)
- **takorautaparvekkeet, ruutuikkunat, jyrkät harjakatot erittäin koristeellisia** (Torkkelinmäki)
- **harvinaisen yhtenäinen kaupungin osan kokonaisuus** (Torkkelinmäki)
- **luonnonehdoilla rakennettu** (Torkkelinmäki)
- **istutukset, ruukut OK** (Torkkelinmäki)
- **leikkipuiston tukit hyvä keksintö** (Torkkelinmäki)
- **hillitty, hyvä saunamainos** (Torkkelinmäki)
- **hyvä fiilis, "Liisa ihmemaassa" -ruukut** (Torkkelinmäki)
- **miellyttävän hiljainen alue** (Torkkelinmäki)
- **asukkaiden osallistuvuus, vaikuttaminen** (Torkkelinmäki)
- **mukavannäköistä asuinympäristöä**, asukkaat nähneet vaivaa (Torkkelinmäki)
- **idyllinen** (Torkkelinmäki)

- **vahva sisäinen identiteetti** (Torkkelinmäki)
- **mukulakiveys** nättinäköistä (Torkkelinmäeltä Pengerkadulle)
- **kaunis portaikko, katukiveys** (Torkkelinmäeltä Pengerkadulle)
- **portaikot näppäriä jalankululle** (Torkkelinmäeltä Pengerkadulle)
- **omaa kaupunkitunnelmaa luovaa**, paljon portaita (Torkkelinmäeltä Pengerkadulle)
- **eritasoratkaisu** hauska (Pengerkatu, Terassikatu)
- **monipuolinen kävely-ympäristö**, **terasseittain kulkevat kadut** tarjoavat kävelijälle **vaihtoehtoreittejä** (Pengerkatu, Terassikatu)
- **kauniit kaiteet, luonnonkivimuuri** (Pengerkatu, Terassikatu)
- **pieni ja nätti kadunpätkä** (Pengerkuja)
- **monikerroksellisuus**; paikkoja joita ei keksi (Pengerkuja)
- **hyvät puitteet pariisilaiskujaksi** (Pengerkuja)
- **eurooppalainen fiilis** (Pengerkuja)
- **pittoreski yksityiskohta** (Pengerkuja)
- **oikealla paikalla oleva puisto** (A. Tryggin puisto)
- **kioskin sijoituspaikka hyvä** (A. Tryggin puiston ja Hämeenkadun välissä)
- **vähemmän pakokaasuja** kuin ennen (Hämeentie)
- **veistoksellinen näkymä** (Hämeentielle Merihakaan)
- **paljon puistikkoita**; parempi paljon pieniä puistikkoita kuin yksi iso
- **perinteiset penkit** kauniita

Miinustaulu:

- **tienpäällysteen tulisi puistossa olla hiekkaa** (Torkkelinmäki)
- **"marianne-raidoitus" katupinnoituksessa kamalaa** (Torkkelinmäki)
- **huonokuntoisia julkisivuja**, Franzeninkatu (Torkkelinmäki)
- **epämääräisiä rakennuksia, väestön-suoja** (Torkkelinmäki)
- **epäyhtenäiset pollarit** (Torkkelinmäki)
- **tylsää, mielikuvituksettomia metalli-aitoja** (Torkkelinmäki)



Näkymä Torkkelinmäeltä. Terassointi voi tarjota erilaisia näkymiä aina sammakkoperspektiivistä lintuperspektiiviin.

- **ikävännäköistä verkkoaitaa**, koirapuisto (Torkkelinmäki)
- **hirveä koirapatsas** koirapuistossa (Torkkelinmäki)
- **punakeltaisella liikennemerkkiväriä maalatut keinut**, ei sovi ympäristöön (Torkkelinmäki)
- **leikkipuiston suunnittelu pielessä, ruma, kauheat värit, säröjä idyllissä** (Torkkelinmäki)
- **vanha saunamainos ei näy riittävästi puiden takaa** (Torkkelinmäki)



Torkkelinmäki. Epämääräiset ja halvoista materiaaleista tehty rakennukset ja rakenteet ovat monesti töhrinnän ja ilkeäalan kohteena.

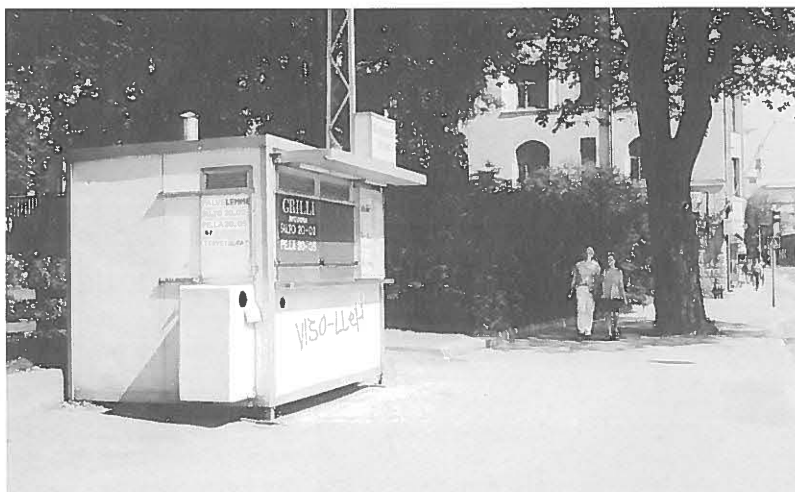


Torkkelinmäki. Aikoinaan mainokset ja kyltit osattiin sovittaa sopeuttaa ympäristöönsä kauniisti. Voimakas kattolista tai räystäs toimii selkeänä liitoskohtana katseen siirtyessä seinäpinnalta katolle. Mainos on kuitenkin jäänyt osaksi puitten taakse.



Torkkelinmäki. Korkeusvaihtelut voivat joskus hankaloittaa kulkua.

Hämeentien varrelta läheltä Alli Tryggin puistoa. Modernit ja rationaaliset kioskimallit voivat olla enemmän luotaantyöntäviä kuin kutsuvia. Ne vetävät puoleensa ilkeäntekijöitä ja töhertäjiä.



- **liian isot, massiiviset ruukut;** miltä lapsista tuntuu? (Torkkelinmäki)
- **koirapuisto tuottaa melua** (Torkkelinmäki)
- **liian pikkusievää siperrystä, eloton** (Torkkelinmäki)
- **sekava näkymä** alas Lintulahdenkatua (Torkkelinmäeltä Pengerkadulle)
- **portaajat ja mukulakiveys pyöräilijöille hankalia** (Torkkelinmäeltä Pengerkadulle)
- **liian jyrkkä, viettävä pinta** portaikossa (Torkkelinmäeltä Pengerkadulle)
- **eritasoratkaisu epäkäytännöllinen** (Torkkelinmäeltä Pengerkadulle)
- **hoitamattomat, kitkemättömät ruusu pensaikot** (Torkkelinmäeltä Pengerkadulle)
- **kiviseinä tulisi valaistuna paremmin esille** (Pengerkatu)
- **rumia aitoja, lauta-aita** (Pengerkuja)
- **hyödyntämättä jätetty kadunpätkä** (Pengerkuja)
- **asunnoista puuttuu yhteys pihalle** (Pengerkuja)
- **suttuiset pihat** (Pengerkuja)
- **tylsännäköinen, sekava puisto;** käytetty asfalttia, hiekkaa ja mukulakiveystä (A. Tryggin puisto)
- **tiheää pöheikköä** (A. Tryggin puisto)
- **ympäristöön sopimaton moderni rakennus** (A. Tryggin puisto)
- **tylsä, liian valmis, liian juhlava, ei viihtyisä** (A. Tryggin puisto)
- **ulkoasultaan huono nakkikioski** (A. Tryggin puiston ja Hämeentien välissä)
- **hirveä, ikävä näkymä** (Hämeentiellä, Väinö Tannerin tienoilla)
- **vaikea ylitys, meluisa** (Hämeentie)
- **polkupyöräilijän kauhistus** (Hämeentie)
- **liikaa liikennettä; piilokonttorit pois** (Hämeentie)
- **kuollut, ei pelimeininkiä,** Väinö Tannerin kenttä (Hämeentien ja Haapaniemenkadun kulmassa)
- **kenttä surkeassa kunnossa,** Väinö Tannerin kenttä
- **elottomia verkkoaitoja;** pensaita vihertämään ja elävöittämään
- **huononvärisiä, harmaita kadunkalusteita,** vrt. asfaltti
- **autohallit firmoilta parkkikäyttöön**

Merihaasta Hakaniemen torille

- Sörnäisten rantatie
- Merihaka
- Hakaniemen tori

Plustaulu:

- yhtenäinen, massiivisen tunnelmallinen näkymä (Merihaka)
- maalattu rakennustyömaan jalankulkijoiden suojakatos (Haapaniemenkatu)
- viehättävä, kauniisti entisöity tiilirakennus (Sörnäisten rantatie)
- hieno kontrasti tyllylle Sörnäisten rantatielle ja sen uusille toimistorakennuksille, Kookostehtaan rakennukset (Sörnäisten rantatie)
- loistava, suojeltu kohde, Kookostehtaan rakennukset (Sörnäisten rantatie)
- rakennushistoriallista ja toiminnallista lisäarvoa antava kohde, Kookostehtaan rakennukset (Sörnäisten rantatie)
- vaihteleva näköala (Merihaka)
- upea näköala Merihaasta Krunikkaan
- kaunis hiilikasa (Hanasaari)
- betoni on kauniimpi tien päällysteenä kuin asfaltti (Merihaka)
- brutaali parkkitalo niin tily, että on kaunis (Merihaka)
- parannettu sisäänkäyntejä (Merihaka)
- betonikansi kuin riisipelto; sadevesi lammikoituu betonikannelle ja elementtien saumakohdat jäävät vedenpinnan yläpuolelle kuiviksi, tekee tyllystä ympäristöstä mielenkiintoisen (Merihaka)
- seinää pitkin valuva vesi elävöittää muuten ikävää seinää (Merihaka)
- autokellari suojaa sateelta (Merihaka)
- urbaani muistomerkki uuden, "uljaan" Helsingin syntymisestä (Merihaka)
- verovirasto alueen symbolinen kulminaatiopiste (Merihaka)
- hyvät pylvää autokellarissa (Merihaka)
- kävelykansi funktionaalinen (Merihaka)
- toimiva jalankulku (Merihaka)



Merihaka. Hyvällä suunnittelulla rantaviivasta voidaan saada paljon irti. Suoraviivaisessa ilman pienmittakaavaisuutta toteutetussa rannassa on jätetty osa mahdollisuuksista hyödyntämättä.

Näkymä Merihaasta Sörnäisiin. Teollisuuden muokkaama maisema voi olla myös kaunista ja ympäristön identiteettiä vahvistavaa.



Merihaka. Sateella vesi voi lammikoitua suuriksikin altaiksi liian tasaisilla ja tiiviillä pinnoilla (kaupunkikuvan arviontirymä II kierroksella).



Hakaniemenranta. Patsas tai muistomerkki voi oikein sijoitettuna vahvistaa "paikan henkeä" ja identiteettiä sekä lisätä alueen tunnistettavuutta.



Merihaka. Maanalaisissa pimeissä ja sokkeloisissa paikoissa liikkuminen on keinova-lauksen ja opasteiden varassa.

- ristiriitainen; paikka kaukaa hyvä, mutta läheltä epätodellinen (Merihaka)
- kokonaisuutena puolustaa paikkaansa paremmin kuin ripoteltuna pieniksi palasiksi vanhan miljöön joukkoon (Merihaka)
- onnistuneita fasadeja (Näkinpuisto)
- kauniin värinen, sininen aita (Näkinsilta)
- tilaa liikkuu toriaikana (Hakaniemen tori)
- kaksi reunaa erittäin kaunista, kaksi erittäin rumaa (Hakaniemen tori)
- viehättävä tori (Hakaniemen tori)
- koristaa tilataideteoksena lystikkäästi Merihaan kokonaisuutta, Maailman rauhapatsas (Hakaniemenranta)

Miinustaulu:

- ralliradan imago (Sörnäisten rantatie)
- epämääräistä tilaa, jolla ei käyttöä (Merihaka)
- synkkiä rakennusten sisäänvetoja (Merihaka)
- epäorientoituvuus; vaikea löytää (Merihaka)
- vanhetessaan nopeasti rumentuva materiaali, hiomaton sementti (Merihaka)
- verhoilumateriaalit halpoja; näyttävät siltä, mitä ne ovat (Merihaka)
- leveät betonikannet kolkkoja (Merihaka)
- kova ja kylmännäköinen, harmaa metallijulkisivu, verovirasto (Merihaka)
- hirveät, massiiviset, liian korkeat tornitalot peittävät merinäkymät (Merihaka)
- hirvittävän ruma alue, talot korkeita, maalaamatonta betonia (Merihaka)
- kolkko, ankea, hirveää arkkitehtuuria (Merihaka)
- koko alue kolkko (Merihaka)
- ei kaunis (Merihaka)
- vesivahinkoja; sadevesijuoksut eivät toimi (Merihaka)
- huono valaistus autokellarissa (Merihaka)

- **ruma oranssivalo**, parkkialue (Merihaka)
- **lehtikuuset ja nurmikko eivät sovi** Merihaan viereen, paremmin sopisi rypsipelto (Sörnäisten rantatien ja Merihaan välissä)
- **parturoitu nurmikko, lehtikuuset ovat kuin joulukuuset myynnissä** (Sörnäisten rantatien ja Merihaan välissä)
- **isompia puita** pitäisi olla, Merihaan ympäristö (Merihaka)
- **verovirasto alueen symbolinen kulminaatiopiste**; alueella "tehtailaan robotteja" (Merihaka)
- **kuinka lastenvaunuilla ja pyörätuoleilla liikutaan?** (Merihaka)
- **kävelykansi keinotekoinen** (Merihaka)
- **aina tuulee** (Merihaka)
- **pölyongelma, likaa**; hiilikasat mahdollinen syy (Merihaka)
- **tosikkomainen**; tarvitsisi taidetta tai muuta keventävää (Merihaka)
- ympäristöä **tulisi elävöittää** (Merihaka)
- **ristiriitainen**; paikka kaukaa hyvä, mutta läheltä **epätodellinen** (Merihaka)
- **epäonnistunutta arkkitehtuuria, sievää piparkakkutyylä**, Näkinsillalta pohjoiseen (Näkinpuisto)
- **parvekkeiden katto nousee liian korkealle**, Näkinsillalta pohjoiseen (Näkinpuisto)
- **liian korkeita rakennuksia** (Näkinpuisto)
- **ylikulku tulisi kattaa** (Näkinsilta)
- **melua tuottava silta** (Hakaniemen uusi silta)
- **liian korkea silta** (Hakaniemen uusi silta)
- **ruma, väliaikaisen tuntuinen rakennus** (Merihaan ja Hakaniemen välillä)
- **avoimen tilan katkaiseva bussien käytössä oleva tienpätkä** (Hakaniemen tori)
- **kaksi reunaa erittäin rumaa**, kaksi reunaa kaunista (Hakaniemen tori)
- **tyly, ruma metroaseman sisäänkäynti** (Hakaniemen tori)
- **hoitamattomat puistikot, liian vähän kukkia** (Hakaniemen tori)



Hakaniemi. Ympäristöä suunnitellaan usein autojen ehdoilla, jolloin viihtyisyys kärsii. Tässä autoväylien erottamat kaupunginosat on yhdistetty turvallisella, mutta tuulisella ja epäviihtyisällä jalankulkusillalla.



Hakaniemen tori. Jätehuolto ei saisi herättää liikaa huomiota.

- **hyljätty puisto**, torin reunassa (Hakaniemen tori)
- **pyöriteiden merkinnän ja järjestyksen tulisi olla parempi** (Hakaniemen tori)
- **toriroskikset keräävät ympärilleen turhaa roinaa** (Hakaniemen tori)

5.1 Yhteenveto arviointiperusteista

Kaupunkikuvan arvioinnissa käytetyn GÅTUR-menetelmän tulosten perusteella voidaan todeta, että monista ympäristön laatuun liittyvistä asioista ollaan lähes samaa mieltä. Toisaalta käsitykset hyvästä ja huonosta ympäristöstä voivat kuitenkin olla hyvinkin vaihtelevia, jopa ristiriitaisia. Poikkeavat mielipiteet johtuvat lähinnä yksilöllisistä tyyliin ja tunnelmaan liittyvistä arvostuseroista. Esimerkiksi joku pitää enemmän ”duunarihengestä” kuin ”kodikkaasta idyllistä”. Ympäristökokemus on aina henkilökohtainen, se riippuu kokijan tietoon ja tunteeseen perustuvasta arvomaailmasta ja ympäristön käytötavasta.

Kaupunkikuvan arviointi- ja arvosteluperusteet ovat muodostuneet synteisinä lähdeaineiston, asiantuntijoiden ja tekijän omien havaintojen sekä niiden asioiden perusteella, mitkä ovat tulleet esille hyvin useissa osallistujakommenteissa. Tehtyjä johtopäätöksiä voidaan käyttää hyvän kaupunkikuvan argumentteina.

Voimakkaissa paikoissa on tunnistettavissa ”paikan henki”. Ne ovat tunnelmallisia ja mielenkiintoisia riippumatta siitä ovatko nämä miellyttäviä vai ikäviä. Etenkin voimakkaita myönteisiä tuntemuksia herättävillä paikoilla on alueen identiteettiä vahvistava vaikutus. Tällaisiin paikkoihin on helppo kotiutua ja juurtua.

Sopusuhtainen ja harmoninen ympäristö on kaunista. Se on riittävän pienipiirteistä. Sen osat ovat sopusoinnussa keskenään ja oikeassa suhteessa kokonaisuuden kanssa.

Yhtenäinen ympäristö muodostuu toisiinsa sopivista ja samankaltaisista tekijöistä. Sen osat eivät poikkea häiritsevästi kokonaisuudesta. Siinä on löydetä-

vissä riittävästi vaihtelua samankaltaisuuden puitteissa. Yhtenäinen ympäristö on harmoninen ja kaunis.

Monipuolinen ympäristö tarjoaa elämyksiä. Siinä on riittävästi elävöittäviä tekijöitä. Se houkuttelee kaikenikäisiä liikkumaan ja oleskelemaan ulkotiloissa.

Kulttuuriperinnön tulee näkyä myös rakennetussa ympäristössä. Yhteys historiaan tulee säilyttää ja perinteitä kunnioittaa. Paikasta, jonka menneisyyttä arvostetaan, löytyy historiallisia muistijälkiä: historiallisia luontotekijöitä, vanhoja rakennuksia ja rakenteita sekä muistomerkkejä.

Hyvät rakennustavat ja -materiaalit ovat sekä esteettisesti että teknisesti kestäviä. Niillä on pitkä elinkaari, ja ne ovat helposti korjattavia. Ne vanhenevat kauniisti ja niissä näkyy ajan patina.

Luontotekijät ja vapaat alueet ovat rakennetun ympäristön keskellä välttämättömiä. Niitä voidaan pitää hyvän elinympäristön lähtökohtana. Ne tarjoavat kaupunkielämälle virkistystä ja vastapainoa. Niillä voidaan eheyttää ja korjata ympäristövaurioita.

Inhimillinen elinympäristö on riittävän pienimittakaavaista ja pienimuotoista. Se on rakennettu ihmisten mittojen mukaan, ja siinä on ihmisen mittoihin suhteutettuja yksityiskohtia. Rakennetun ympäristön tulee syntyä käyttäjiensä tarpeista, eikä tuotannon ja teknikan sanelemana. Liian korkeat ja massiiviset rakennukset ja rakenteet ovat epäinhimillisiä, ihmisen mittakaavalle vieraita.

Turvallinen ja inhimillinen ympäristö rakentuu jalankulkijoiden ehdoilla. Jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden tulisi olla etuoikeutettuja kaupunkiympäristön suunnittelussa.

Hyvä elinympäristö on tilallisesti ja varustuksellisesti sekä toimintojen suh-

teen käytännöllinen ja toimiva. Siinä on sekä tilallista että visuaalista tarkoituksenmukaisuutta. Se mahdollistaa myös toimintojen kerroksellisuuden.

Visuaalisesti ja rakenteellisesti jäsentyneessä ja selkeässä ympäristössä on helppo suunnistaa. Siinä on riittävästi opastavia maamerkkejä ja kiintopisteitä sekä ominaispiirteitä, jotka tekevät siitä tunnistettavan. Tällaisessa ympäristössä opasteiden ja kylttien tarve on vähäinen, koska ympäristö luontevasti johdattaa kulkijaa.

Luovassa ympäristössä on tilaa mielikuvitukselle. Se ei ole liian valmis, vaan sisältää mielenkiintoisia yllätyksiä, ja sen voi oivaltaa ja kokea monella tapaa. Se tarjoaa kaiken ikäisille mahdollisuuden leikkiä ja seikkailla.

Sosiaalisuutta lisäävät tilat ja toiminnot ovat tärkeitä viihtyisyystekijöitä. Ne lisäävät ympäristön käyttäjien välistä vuorovaikutusta ja usein myös paikan turvallisuutta.

Hoidettu, kunnossapidetty ja viihestelty ympäristö on turvallinen ja viihtyisä. Se ei vedä puoleensa epäsosiaalisuutta ja ilkeävaltaa. Se viestii välittämisestä ja vastuuntunnosta.

5.2 Kriteerejä ja indikaattoreita kaupunkikuvan arvioimiseksi

Tehdyn työn pohjalta voidaan nimetä joitakin hyvän kaupunkikuvan kriteerejä ja perusarvoja. Valitut kriteerit voivat puolestaan olla lähtökohtana kehitettäessä kaupunkikuvan laatua mittaavia indikaattoreita.

Seuraavassa on esitetty kriteerejä ja indikaattoreita, joita voidaan käyttää kaupunkikuvan laadun arvioimisessa. Nämä muodostavat työn ensimmäisen vaiheen ja vaativat edelleen kehittämistä, tarkentamista ja karsimista sekä käytännön kokeiluja.



Unioninkatu. Yksinkertainen ratkaisu toteuttaa yllättävän monia hyvän kaupunkikuvan kriteerejä. Ympäristö on sopu-suhtainen ja kaunis, yhtenäinen sisältäen samalla vaihtelua, pienimittakaavaista sisältäen yksityiskohtia ja luontotekijänkin, viestii historiasta, "paikan hengestä" ja välittämisestä, tarjoaa elämyksiä ja antaa tilaa mielikuvitukselle.

Aihe	Kriteeri	Indikaattori
Omaleimaisuus	<ul style="list-style-type: none"> • paikalla on identiteettiä, se jää hyvin mieleen ja erottuu muista paikoista 	<ul style="list-style-type: none"> • kuinka mones sija nimetyistä paikoista (esimerkiksi 20 parhaimmasta paikasta) tietyllä alueella • paikalle ominaisten erikoispiirteiden määrä • kuinka hyvin paikka erottuu ympäröivistä alueista • kuinka helposti paikan luonne ja tunnelma on nimettävissä
Sopuisuus	<ul style="list-style-type: none"> • osien ja ominaisuuksien välinen sopuisuus ja sopusointu 	<ul style="list-style-type: none"> • kauniita tekijöitä/tietty alue • osien ja ominaisuuksien harmonia (esimerkiksi kultainen leikkaus) • rakennusten yhteensopivuus • kadunkalusteiden ja -materiaalien sekä ympäristön yhteensopivuus • rakennusten ja luonnon (esimerkiksi puut, kasvillisuus, taivas, pilvet) yhteensopivuus • rakennusten ja niiden välisen tilan yhteensopivuus • rakennusten sovittaminen maastoon
Yhtenäisyys	<ul style="list-style-type: none"> • samankaltaisuus riittävän vaihtelun puitteissa (sopivuus - poikkeavuus) 	<ul style="list-style-type: none"> • selkeiden yhteisten nimittäjien määrä/tietty alue • ympäristöstään voimakkaasti poikkeavien tekijöiden määrä/tietty alue
Elämyksellisyys	<ul style="list-style-type: none"> • houkuttelee liikkumaan ja oleskelemaan, on viihtyisä (monimuotoinen - yksitoikkoinen) 	<ul style="list-style-type: none"> • tapahtumien määrä/matka (m) • toimintojen määrä/matka (m) • oleskelevien ihmisten määrä/alue (m²) • kuinka kauan alueella oleskellaan • alueen sisäinen vaihtelevuus (eri toimintojen, rakennetun ympäristön ja luonnon, rakennusten ja vapaiden alueiden suhde) • rakennusten julkisivujen jäsentely • yksityiskohtien määrä/tietty alue
Historiallinen jatkuvuus	<ul style="list-style-type: none"> • yhteys menneeseen koettavissa joko luontotekijöiden, rakennetun ympäristön tai muistomerkkien kautta, historiallinen kerroksellisuus 	<ul style="list-style-type: none"> • muistumia historiasta (esimerkiksi kaupunkirakenne, rakennukset, rakenteet, julkiset tilat, puistot, maisema, luonto)/tietty alue • vanhan ja uuden yhteensopivuus
Kestävyys	<ul style="list-style-type: none"> • materiaalien ja rakennustavan esteettinen ja tekninen ikä ja elinkaari 	<ul style="list-style-type: none"> • elinikä • kunto/ikä • elinkaariominaisuudet (esimerkiksi kuinka vanhenee)
Luonto	<ul style="list-style-type: none"> • ympäristö sisältää luontoa riittävästi ja riittävän monipuolisesti 	<ul style="list-style-type: none"> • puita/asukas • viheralueiden määrä (m²/asukas tai kortteli) • kasvillisuuden määrä/tietty alue • kalliota (m²)/asukas • vettä (m²)/asukas • rantaa (m)/asukas

Ehdotus kaupunkikuvakriteereiksi ja -indikaattoreiksi

Aihe	Kriteeri	Indikaattori
Inhimillinen mittakaava	<ul style="list-style-type: none"> ympäristö on rakennettu ihmisen mittojen mukaan ja se on "käsin-kosketeltava" 	<ul style="list-style-type: none"> asukkaiden käytössä olevien rantojen pituus (m)/asukas kuinka hyvin pystyy seuraamaan vuodenaikoja rakennusten kerrosluku rakennustehokkuus rakennusten koko, pituus ja korkeus rakennusyksikön tai -modulin koko katujen ja pysäköintialueiden mittakaava yksityiskohtien määrä, joihin voi suhteuttaa omaa kokoaan/tietty alue
Jalankulkuystävällisyys	<ul style="list-style-type: none"> jalankulkuympäristö on miellyttävä ja mielenkiintoinen 	<ul style="list-style-type: none"> jalankulkualue/kokonaisliikennealue jalankulkualue m²/asukas vaihtoehtoisten kulkureittien määrä rakennusten maantasokerrosten virikkeellisyys/toimintojen määrä/sisäänkäyntien määrä kuinka käyttäjäystävällisiä jalankulkuväylien ja -alueiden jäsennöinti, muotoilu ja materiaalit ovat
Toimivuus	<ul style="list-style-type: none"> tilallisesti ja varustuksellisesti sekä toimintojen suhteen tarkoituksenmukainen, käytännöllinen ja toimiva, soveltuu monenlaiseen käyttöön, toiminnallinen kerroksellisuus 	<ul style="list-style-type: none"> toiminnallisia puutteita tai toimivia kohtia/tietty alue paikan/tilan käyttöaste käyttämättömien paikkojen määrä
Selkeys	<ul style="list-style-type: none"> visuaalisesti ja rakenteellisesti jäsentynyt tunnistettava ympäristö, jossa on helppo suunnistaa 	<ul style="list-style-type: none"> kuinka hyvin jäsentynyt kuinka hyvin tunnistettava onko riittävästi opastavia maamerkkejä/kiintopisteitä opasteiden määrä ja tarve/tietty alue
Leikittävyys	<ul style="list-style-type: none"> ympäristö tarjoaa ja tilaa luovuu-delle ja mielikuvitukselle, sisältää mahdollisuuksia oivaltaa, kokeilla ja seikkailla, ei ole liian valmis 	<ul style="list-style-type: none"> hauskojen ja positiivisesti yllättävien paikkojen ja kohtien määrä kuinka hyvin ympäristö mahdollistaa leikin ja seikkailun kuinka monipuolisesti ja luovasti ympäristöä voi käyttää leikki- ja luontopaikkojen luonne ja laatu
Sosiaalisuus	<ul style="list-style-type: none"> riittävästi erilaisille toiminnoille ja palveluille sopivia tiloja ja kohtaa-mispaikkoja 	<ul style="list-style-type: none"> erilaisten toimintojen tai palvelujen määrä/tietty alue kohtaamispaikkojen määrä/tietty alue ympäristön käyttöaste erilaisten käyttäjäryhmien määrä/alue
Siisteys	<ul style="list-style-type: none"> ympäristö on hoidettu, kunnossa-pidetty ja viimeistelty 	<ul style="list-style-type: none"> hoitamattomia, epäsiistejä ja keskeneräisiä paikkoja ja kohtia/tietty alue kuinka alue on hoidettu ja viimeistelty



Senaatintori. Arkkitehtonisin keinoin on onnistuttu luomaan juhlavaa ja arvokasta ympäristöä.



"Makkaratalo". Autoliikenne vaatii mittavia järjestelyjä, mikä tapahtuu usein vaikeasti mitattavien arvojen kustannuksella.



Torkkelinmäki. Ensiluokkainen arkkitehtuuri, hyvä rakennustapa, materiaalit ja ympäröivä luonto takaavat korkeatasoisen elinympäristön. Sisäänkäynti voi olla samalla sekä kodikkaan että arvokkaan tuntuinen.



Sörnäisten rantatietä. Epämääräiset ja halvoihin materiaaleihin valmistetut rakennukset jäävät usein heitteille. Jopa kaupungin keskustasta pääkulkureittien varrelta voi löytää tällaisia rakennuksia.

I Omaleimaisuus

Kriteeri

- paikalla on identiteettiä, se jää hyvin mieleen ja erottuu muista paikoista

Indikaattori

- kuinka mones sija nimetyistä paikoista (esimerkiksi 20 parhaimmasta paikasta) tietyllä alueella
- paikalle ominaisten erikoispiirteiden määrä
- kuinka hyvin paikka erottuu ympäröivistä alueista
- kuinka helposti paikan luonne ja tunnelma on nimettävissä

II Sopusuhtaisuus

Kriteeri

- osien ja ominaisuuksien välinen sopusuhtaisuus ja sopusointu

Indikaattori

- kauniita tekijöitä / tietty alue
- osien ja ominaisuuksien harmonia (esimerkiksi kultainen leikkaus)
- rakennusten yhteensopivuus
- kadunkalusteiden ja -materiaalien sekä ympäristön yhteensopivuus
- rakennusten ja kasvillisuuden (esimerkiksi puut) yhteensopivuus
- rakennusten ja luonnon (esimerkiksi taivas, pilvet) yhteensopivuus
- rakennusten ja niiden välisen tilan yhteensopivuus
- rakennusten sovittaminen maastoon

III Yhtenäisyys

Kriteeri

- samankaltaisuus riittävän vaihtelun puitteissa (sopi- vuus - poikkeavuus)

Indikaattori

- selkeiden yhteisten nimittä- jien määrä/tietty alue
- ympäristöstään voimakkaasti poikkeavien tekijöiden määrä/tietty alue



Aleksanterinkadun julki- sivua. Katujulkisivu on mielenkiintoinen, kun sii- nä tapahtuu vaihtelua riit- tävän yhtenäisyyden puit- teissa. Rakennusten kor- keus ja värit voivat poike- ta huomattavastikin toisi- taan rakennustavan, -ma- teriaalien ja yksityiskoht- tien muodostaessa yhte- näisen kokonaisuuden.



Hakaniemen torilta näkymä Merihakaan. Muotonsa, ko- konsa tai mate- riaaliensa puo- lesta ympäris- töstään huo- mattavasti erot- tuvat rakennuk- set voivat toi- mia maamerk- keinä. Liian suuri poikkea- vuus voi tehdä niistä ympäris- tönsä "häiriköi- tä".

IV Elämyksellisyys

Kriteeri

- houkuttelee liikkumaan ja oleskelemaan, on viihtyisä (monimuotoinen - yksitoik- koinen)

Indikaattori

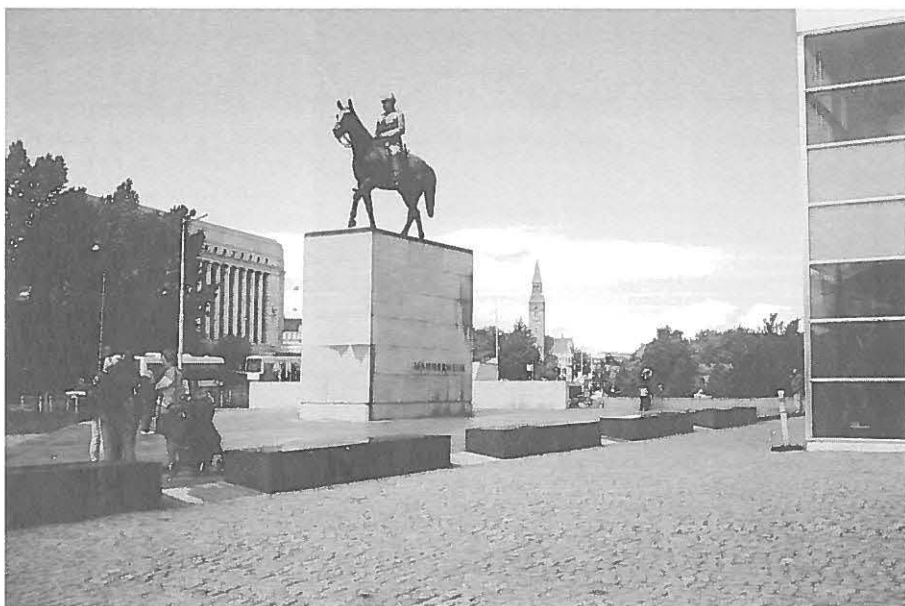
- tapahtumien määrä/ matka (m)
- toimintojen määrä/matka (m)
- oleskelevien ihmisten määrä/ alue (m²)
- kuinka kauan alueella oleskellaan
- alueen sisäinen vaihtelevuus (eri toimintojen, rakennetun ympäristön ja luonnon, ra- kennusten ja vapaiden aluei- den suhde)
- rakennusten julkisivujen jäsentely
- yksityiskohtien määrä/tietty alue



Töölönlahti. Vesistöt ovat tunnusomainen piirre suomalaisessa kaupunki- kuvassa. Rikas rantaluon- to houkuttelee monenlai- seen toimintaan.



Hakaniemen tori. Liian pelkistetty ja yksitoikkoi- nen leikkikenttä ei ole houkutteleva. Se on ih- misten sosiaalisen vuoro- vaikutuksen edistämisen kannalta heikko tila.



Mannerheiminaukio. Moderneilla rakennuksilla ja rakenteilla tulisi vanhassa ympäristössä olla jokin tärkeä yhteinen tekijä, joko muoto, materiaali tai väri, joka yhdistää sen osaksi historiallista kokonaisuutta. Kontrastiratkaisut onnistuvat harvoin.

V Historiallinen jatkuvuus

Kriteeri

- yhteys menneeseen koettavissa joko luontotekijöiden, rakennetun ympäristön tai muistomerkkien kautta

Indikaattori

- muistumia historiasta (esimerkiksi kaupunkirakenne, rakennukset, rakenteet, julkiset tilat, puistot, maisema, luonto)/tietty alue
- vanhan ja uuden yhteensovitus



Unioninkatua Suurkirjon vierellä. Luonnonkivipäällyste on kestävä ja vain paranee vanhetessaan. Vaikka menneisyys on jättänyt siihen muistijälkensä, niin sitä voidaan käyttää aina uudelleen.

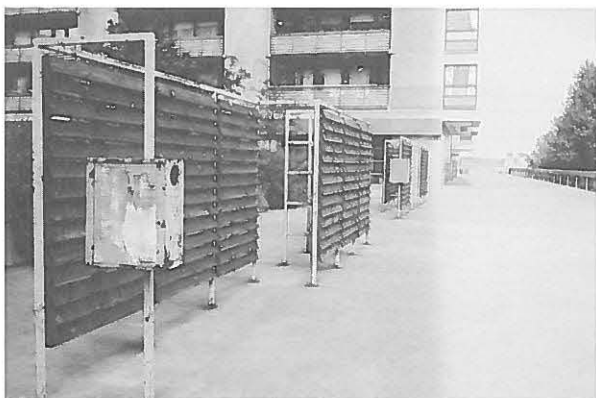
VI Kestävyys

Kriteeri

- materiaalien ja rakennustavan esteettinen ja tekninen ikä ja elinkaari

Indikaattori

- elinikä
- kunto/ikä
- elinkaariominaisuudet (esimerkiksi kuinka vanhenee)



Merihaka. Materiaalit ovat ikääntyessään muuttuneet ikävännäköisiksi, ja niitä voi olla jopa mahdollista korjata.

VII Luonto

Kriteeri

- ympäristö sisältää luontoa riittävästi ja riittävän monipuolisesti

Indikaattori

- puita/asukas
- viheralueiden määrä (m²/asukas tai kortteli)
- kasvillisuuden määrä/tietty alue
- kalliota (m²)/asukas
- vettä (m²)/asukas
- rantaa (m)/asukas
- asukkaiden käytössä olevien rantojen pituus (m)/asukas
- kuinka hyvin pystyy seuraamaan vuodenaikoja



Näkymä Töölönlahdelle. Koska luonto, vesistöt ja kalliot ovat tunnusomainen piirre Suomen kansallismaisemassa tulisi niiden näkyä myös kaupunkikuvassa. Maastonmuodot ja korkeusvaihtelut tarjoavat erilaisia näkökulmia.



Merihaka. Kasvillisuus vähäisessäkin määrin antaa eloa ympäristölle.

VIII Inhimillinen mittakaava

Kriteeri

- ympäristö on rakennettu ihmisen mittojen mukaan ja se on "käsinkosketeltava"

Indikaattori

- rakennusten kerrosluku
- rakennustehokkuus
- rakennusten koko, pituus ja korkeus
- rakennusyksikön tai -modulin koko
- katujen ja pysäköintialueiden mittakaava
- yksityiskohtien määrä, joihin voi suhteuttaa omaa kokoaan/tietty alue



Torkkelinmäki. Katutila, rakennukset ja kasvillisuus luovat yhdessä miellyttävän mittakaavan. Pitkä rakennus voidaan saada vaikuttamaan lyhyemmältä värityksen avulla.



"Makkaratalon" julkisivua Keskuskadulla. Betoniset, massiiviset rakenteet voivat sopia teolliseen muttei jalankulkuympäristöön. Syvät sisään-vedot antavat suojan, mutta luovat ikävän ja synkän tunnelman.

Töölönlahti. Materiaalit, vaihteleva muoto ja rytmikäs jäsennöinti luovat mielenkiintoista jalankulkuympäristöä.



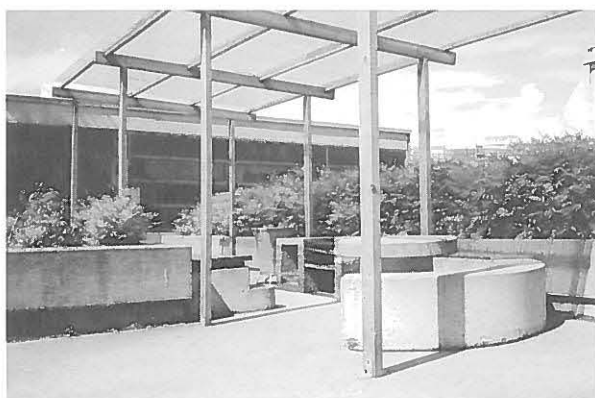
Kluuvikadulta. Rakennustyömaat voivat vaikeuttaa ympäristön käyttäjien liikumista ja luoda epämiellyttävää ympäristöä.



Keskuskatu. Parhaimmillaan kadunkalusteet ovat ympäristönsä kaunistus, ja ne soveltuvat monenlaiseen käyttöön.



Merihaka. Ympäristö voi tarjota toimintamahdollisuuksia, mutta käyttäjät eivät viihdy yksitoikkoisessa ympäristössä.



IX Jalankulkuystävällisyys

Kriteeri

- jalankulkuympäristö on miellyttävä ja mielenkiintoinen

Indikaattori

- jalankulkualue/kokonaisliikennealue
- jalankulkualue m²/asukas
- vaihtoehtoisten kulkureittien määrä
- rakennusten maantasokerrosten virikkeellisyys/toimintojen määrä/sisäänkäyntien määrä
- kuinka käyttäjäystävällisiä jalankulkuväylien ja -alueiden jäsennöinti, muotoilu ja materiaalit ovat

X Toimivuus

Kriteeri

- tilallisesti ja varustuksellisesti sekä toimintojen suhteen tarkoituksenmukainen, käytännöllinen ja toimiva, soveltuu monenlaiseen käyttöön

Indikaattori

- toiminnallisia puutteita tai toimivia kohtia/tietty alue
- paikan/tilan käyttöaste
- käyttämättömien paikkojen määrä

XI Selkeys

Kriteeri

- visuaalisesti ja rakenteellisesti jäsentynyt tunnistettava ympäristö, jossa on helppo suunnistaa

Indikaattori

- kuinka hyvin jäsentynyt
- kuinka hyvin tunnistettava
- onko riittävästi opastavia maamerkkejä/kiintopisteitä
- opasteiden määrä ja tarve/tietty alue



Senaatintori. Kaupungissa tulee olla näköalapaikkoja, joista käsin ympäristö on koettavissa laajana kokonaisuutena.



Merihaka. Vaikeasti suunnistettavissa paikoissa ei selviä ilman opasteita.

XII Leikittävyys

Kriteeri

- ympäristö tarjoaa tilaa luovuudelle ja mielikuvitukselle, sisältää mahdollisuuksia oivaltaa, kokeilla ja seikkailla, ei ole liian valmis

Indikaattori

- hauskojen ja positiivisesti yllättävien paikkojen ja kohtien määrä
- kuinka hyvin ympäristö mahdollistaa leikin ja seikkailun
- kuinka monipuolisesti ja luovasti ympäristöä voi käyttää
- leikki- ja luontopaikkojen luonne ja laatu



Esplanadi. Kadunkalusteet voivat olla hauskoja. Elämyksellinen ympäristö inspiroi ja antaa toimintamahdollisuuksia kaikikäisille.



Merihaka. Lapset eivät kauan viihdy liian valmiiksi suunnitelluilla leikkipaikoilla.

Kolmen sepän aukio. Kaupunkirakenteen ja liikenteen solmukohdista tulee luontevia tapaamis-, kohtaamis- ja oleskelupaikkoja.



Merihaka. Tilat, jotka pääasiassa ovat läpikulkutiloja ovat tunnelmallaan ikäviä, epäviihtyisiä ja jopa pelottavia.



Senaatintori. Siisteys ja huolitellut yksityiskohdat lisäävät viihtyisyyttä ja ympäristön arvostusta.



Töölönlahti. Kaupunki on jatkuvasti muuttuva, eikä se ole koskaan valmis. Rakennus- ja korjaustyömaita sekä niiden ympäristöä tulisi kuitenkin hoitaa, niin etteivät ne vaikeuta siivottomilta.



XIII Sosiaalisuus

Kriteeri

- riittävästi erilaisille toimintoille ja palveluille sopivia tiloja ja kohtaamispaikkoja

Indikaattori

- erilaisten toimintojen tai palvelujen määrä/tietty alue
- kohtaamispaikkojen määrä/tietty alue
- ympäristön käyttöaste
- erilaisten käyttäjäryhmien määrä/tietty alue

XIV Siisteys

Kriteeri

- ympäristö on hoidettu, kunnossapidetty ja viimeistelty

Indikaattori

- hoitamattomia, epäsiistejä ja keskeneräisiä paikkoja ja kohtia/tietty alue
- kuinka aluetta on hoidettu ja viimeistelty

5.3 Tekijän havainnot ja kokemukset

Kaupunkikuvan arvioiminen on ollut ko-keiluluonteista ja "uutta" työtä, sillä val-miit mallit ja esikuvat puuttuvat. Aluksi käytettävistä työmenetelmistä ja saavu-tettavista tavoitteista ei ole ollut mitään varmuutta. Työ on ikään kuin ollut arvoi-tus, johon on lähdetty etsimään vastaus-ta. Selvityksen tarpeellisuus sekä huoli ympäristön laadullisten tekijöiden ase-masta teknistaloudellisuutta korostavas-sa yhteiskunnassa on innostanut työn aloittamista ja sen kulkua. Ympäristön suunnittelijalle työ on ollut haaste, joka on tarjonnut mahdollisuuden käyttää ja kehittää luovuutta. Se on muodostunut erinomaiseksi oppimistapahtumaksi, jossa on voinut harjoittaa havainnointi-taitoa sekä syventää ympäristösuhdetta. Se on lisännyt yhteistyökykyä ja kuunte-lun taitoa. Lisäksi työssä on ollut löytö-retken ja seikkailun tuntua, kun on etsit-ty arvokkaita mutta vaikeasti havaittavia arvoja. Poikkeuksellisenä työkokemukse-na se on antanut monta arvokasta ja hauskaa muistoa.

Esimerkiksi valokuvatessani eräät kuvauskohteet herättivät siinä määrin ihmisten hämmästyä ja uteliaisuutta, että jotkut halusivat tulla keskustele-maan. Etenkin dokumentoidessani kau-punkikuvallisesti ikäviä paikkoja sain osakseni ihmettelyä osoittamastani mie-lenkiinnosta "epäkuvauksellisia" kohtei-ta kohtaan. Kerran kuvatessani selvitys-työn kannalta erästä varsin erinomaista paikkaa ohikulkija hidasti vauhtiaan ja pysähtyi kiireeltään tiedustelemaan, että "mitä kuvattavaa tuossa voi olla".

Joskus oli vaikea saada tallennetuksi aitoa ja elävää kaupunkikuvaa, sillä ihmi-set väistivät yleensä kameraa. Hyvää tar-koittaessaan ja kohteliaisuudessaan he halusivat poistua näkymän tieltä, vaikka käyttäjät itse saattoivatkin olla ympäris-tön kiinnostavimpia aiheita. Tämän vuoksi nopeudesta oli kuvatessani suur-ta etua. Työ tuli tehdä vaivihkaa ja lähes huomaamatta. Aina ei edes tohtinut ku-vata tai siihen tuli pyytää lupa. Sattuipa kuvaajalle myös siinä määrin pelottavia tilanteita eräillä hämärillä kaupungin kulmilla, joissa ilmeni rauhattomuutta ja

nautintoaineiden väärinkäyttöä, että oli parempi olla ottamatta esille kameraa. Silloin oli viisainta ripeästi jatkaa matkaa kohti turvallisempia alueita.

Kenttätöön aikana ei aina ollut yhtä auringonpaistetta ja arviointiin osallistu-neiden kanssa jouduimme pitämään sa-detta ja luovia taukoja enemmän kuin oli tullut suunniteltua. Rankkasade esti liik-kumista ja järjesti ylitsepääsemättömiä esteitä. Se kasteli jalkineet ja muistilehti-öt. Se suoranaisesti "vesitti" jotkut arvi-oointitilanteet. Samalla sade kuitenkin lis-äsi yllättäviä havaintoja, joita ei muuten olisi hoksannut huomioida.

Valitut työvaiheet ja työtavat ovat osoittautuneet tuloksellisiksi kaupunki-kuvan arvioinnissa. Valokuvaaminen ja yleisökierrokset yhdistettyinä toisiaan tukeviksi työtavoiksi on ollut verraton apukeino dokumentoitaessa ja analysoi-taessa ympäristökuva. Kävelykierrok-set ovat täydentäneet sitä puutetta, koki-jan sisäistä tapahtumaa tai tuntemusta, mitä valokuvaan ei saada tallennettua.

Arviointikierrosten järjestäminen yleisötapahtumana on ollut menestys. Saatujen määrällisten ja laadullisten tu-losten sekä kokemusten kannalta osallis-tujen valikoitumisella on ollut ratkaise-va merkitys. Ilmaisjakelulehden ilmoi-tuksen avulla kootut ryhmät ovat muo-dostuneet hyviksi ja tarkoituksenmukai-siksi. Osallistumisen vapaaehtoisuus ja vaikuttamisen mahdollisuus ovat akti-voineet mukaan innostuneita ja valveu-tuneita ihmisiä. Suhteellisen vähäisellä osallistujien ja tehtyjen kierrosten mää-rällä on päästy hyvään lopputulokseen. Yhteistyömuoto on avartanut kaikkien osapuolien näkökulmaa. Lisäksi se on monipuolistanut ja rikastuttanut jokai-sen osallistujan kokemuksia.

Yleisökierrosten suosio ja osallistu-jien innostuneisuus on kannustanut asi-antuntijaa. Suuri ilo on ollut huomata kuinka paljon ihmiset arvostavat ympä-ristön laatua ja pitävät osallistumista tär-keänä ja hyvänä vaikuttamisen keinona. Saadut arviot ja näkemykset ovat olleet yllättävän yhdensuuntaisia sekä yleisö-arvioijien kesken että asiantuntijan ja yleisön välillä. Nämä havainnot ovat lis-sänneet uskoa entistä paremman ympä-ristön puolesta.

Selvitystyön tulokset ovat antaneet tärkeää tietoa ja kokemuksia kaupunkikuvan laadusta, sen mittausmahdollisuuksista ja vuorovaikutteisista työmuodoista. Kaupunkikuvan ja sen laadullisten tekijöiden arvioinnissa ja mittaamisessa on löydettävissä yleispätevyyttä ja säännönmukaisuuksia. Osallistuvuus lisää tuloksellisuutta ja rikastuttaa kokemuksia. Jatkossa saadut tulokset voivat palvella ympäristökasvatusta, suunnittelua ja ympäristön laadun seurantaa. Lisääntynyt tieto ja taito puolestaan vaikuttaa yleisiin asenteisiin ja arvostuksiin, mikä näkyy rakentamisessa ja heijastuu ympäristökuvassa.

5.4 Tekijän loppusanat

Tekijä kiittää kaikkia tahoja, jotka ovat mahdollistaneet tämän rakennetun ympäristömme kehittämisen kannalta tarpeellisen selvitystyön käynnistämisen ja toteutumisen. Erityiset kiitokset osoitan kävelykierrokseen osallistujille, jotka ovat tarkkanäköisillä ja terävillä havainnoiltaan edistäneet työn kulkua ja tulosten saantia sekä antaneet selvitykselle omaileimaisuutta ja lisäarvoa. Lisäksi kiitän asiantuntijoita ja ystäviä kaikista arvokkaista neuvoista ja kommenteista. Innostuneisuudellaan ja kannustuksellaan he ovat antaneet tukea ja auttaneet työprosessia sen vaikeissakin vaiheissa.

Tekijän toive on, että tämä maassamme laatuaan ensimmäinen työ käynnistää keskustelua rakennetun ympäristömme tilasta ja sen kehittämismahdollisuuksista. Toivon myös, että ympäristön laatutekijöille aletaan antaa yhä suurempaa painoa ja että enenevässä määrin voidaan voimavaroja suunnata rakennetun ympäristömme selvitys- ja tutkimustyöhön sekä suunnitteluun.

Työn kautta haluan herättää ihmisiä huomaamaan sellaisia abstrakteja arvoja kuten inhimillisyys ja estetiikka, jotka ovat välttämättömiä hyvän ympäristön lähtökohtia. Mielestäni elinympäristö tulisi rakentaa käytännölliseksi taide-teokseksi, siten että se toiminnallisten mahdollisuuksien lisäksi tarjoaa yllättäviä ja taiteellisia kokemuksia. Tällainen kokonaisvaltainen ympäristö tukee käyttäjien sekä fyysistä että henkistä kasvua.

- Aika ja kaupunki.* Knuuti, Liisa toim. Teknillinen korkeakoulu, Yhdyskuntasuunnittelun täydennyskoulutuskeskus, C 44. Espoo, 1997.
- Allas, Anja, Horelli, Liisa, Kalliokoski, Ritva-Liisa ja Kirsti Vepsä. *Lapsiystävälliseen elinympäristöön: Opaskirja kansalaisille, päättäjille ja suunnittelijoille.* Ympäristöministeriö, Kaavoitus- ja rakennusosasto, Opas 5/1992. Helsinki, 1993.
- Asuinympäristön suunnitteluperiaatteet.* Sisäasiainministeriö, Kaavoitus- ja rakennusosasto, kaa-voitusohjeita 2/1975. Helsinki, 1976.
- Aura, Seppo. *Huomispäivän kaupunki.* Rakennuskirja Oy. Helsinki 1982.
- Avauksia - kaupungin anatomiaa.* Mälkki, Mikko ja Jan Verwijnen (toim.) Helsingin kaupungin tietokeskus. Jyväskylä, 1997.
- Badermann, Elmar. *Täydennysrakentaminen vanhassa kaupungissa.* Ympäristöministeriö, Kaavoitus- ja rakennusosasto, Tutkimusraportti 1/1990. Helsinki, 1990.
- Balgård, Sture. *Nya hus i en gammal stad: Stadskarakter och bebyggelseanpassning i bevarandekområden.* Stadens råd för byggnadsforskning. Stocholm, 1978.
- Balgård, Sture. *Täydennysrakentaminen puukaupungissa: Ympäristön analyysimenetelmä sopeuttavan rakentamisen avuksi.* Lehtonen, Hilikka (toim.) Helsinki, 1982.
- von Bonsdorff, P. et al. *Rakennetun ympäristön kauneus ja laatu: Esteettisesti ja laadullisesti korkeatasoinen fyysinen ympäristö ja uudet suunnittelutekniikat. Osa I.* Valtion teknillinen tutkimuskeskus VTT, tiedotteita 1234. Espoo, 1991.
- Den måttfulla staden.* Berntsson, Viveca (toim.) Boverket, rapport nr 1995:7.
- Eheyttävän suunnittelun haasteet: Neuvottelupäivät ympäristöministeriössä 1997.* Koskiahon, Kristiina (toim.) Ympäristöministeriö, Alueidenkäytön osasto, Suomen ympäristö 147. Helsinki, 1997.
- Fra gjenreisning til miljøutfordringer: Norges nasjonalrapport til FNs verdenskonferanse om bosettingsspørsmål.* HABITAT II - 1996. Kommunal og arbeidsdepartementet, Bolig- og bygningsavdelingen. Larvik.
- För en bärkraftig utveckling - miljömål och indikatorer i fysisk planering. Förstudie.* Rönning, Ylva (red.) Boverket, Naturvårdsverket. Karlskrona, 1997.
- Gehl, Jan. *Life between buildings: Using Public Space.* Copenhagen, 1996.
- Gehl, Jan & Lars Gemzoe. *Public Spaces - Public Life.* Copenhagen, 1996.
- Gehl, Jan, Gemzoe, Lars, Gronlund, Bo & Steen Holmgren. *Bedre Byrum.* Dansk Byplanlaboratoriums Skriftserie, Nr 40.
- Genius Loci: Asemakaava ja kaupunki. Town and its plan. Otto-I. Meurmanin 90-vuotisjuhlakirja. In Commemoration of the 90th Birthday of Otto-I. Meurman: 4.6.1980.* Mikkola, Kimmo (toim.) Helsinki, 1980.
- Grahn, Patrik. *Om parkers betydelse: Parkers möjligheter att underlätta och berika föreningsverksamhet och arbete på daghem, skolor, servicehus och sjukhus.* STAD & LAND, MOVIMUM/Inst. för landskapsplanering, Sveriges lantbruksuniversitet, Nr 93/1991. Göteborg, 1991.
- Hackzell, Kaija. *Viertotietä itään ja länteen - Helsingin vanhoja kortteileita 3.* Helsingin Sanomat. Hämeenlinna, 1988.
- Hackzell, Kaija ja Kirsti Toppari. *Oihonnankadulta Kumpulantielle - Helsingin vanhoja kortteileita 4.* Helsingin Sanomat. Jyväskylä, 1991.
- Hackzell, Kaija ja Kirsti Toppari. *Töölöntullin molemmin puolin - Helsingin vanhoja kortteileita 4.* Helsingin Sanomat. Sulkava, 1997.
- Heikkilä, Mikko, Karppinen, Seppo ja Tuomas Santasalo. *Parempi kaupunkikeskusta - seitsemän kaupunkikeskustan kehittäminen.* Ympäristöministeriö, Alueiden käyttö, Suomen ympäristö 186. Helsinki, 1998.
- Heikkilä, Mikko, Santasalo, Tuomas ja Seppo Karppinen. *Suomalaisia kävelykeskustoja.* Ympäristöministeriö, Alueiden käyttö, Suomen ympäristö 23. Helsinki, 1996.
- Heikkilä, Mikko, Santasalo, Tuomas ja Björn Silfverberg. *Pohjoismaisia kävelykeskuksia.* Ympäristöministeriö, Alueidenkäytön osasto, Selvitys 5 1994. Helsinki, 1994.
- Helander, Vilhelm ja Mikael Sundman. *Miltä näyttää maamme: Ympäristön muutos ja rakennusperinnön kohtalo.* Näyttely, Suomen rakennustaiteen museo. Helsinki, 1982.
- Helin, Pekka, Turtiainen, Jukka ja Matti Vesikansa. *Kaupunkikuva ja rakentaminen. Kaupunkimaisten yhdyskuntien kehittämiskampanja, julkaisu 5/1982.* Helsinki, 1983.

- Helsingin panoraamat.* Vesterinen-Sumu, Elina (toim.) Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluvirasto 1989. Espoo, 1989.
- Helsingin yö.* Lähteenmäki, Jaana ja Laura Mäkelä (toim.) Helsingin kaupungin tietokeskus. Helsinki, 1995.
- Horelli, Liisa. *Lasten näköinen elinympäristö: Kokemuksia yhdyskuntasuunnittelun, ympäristökasvatuksen ja ehkäisevän sosiaalipolitiikan välisestä yhteistyöstä Kiteen Rantalan ala-asteella.* Ympäristöministeriö, Alueidenkäytön osasto, Tutkimusraportti 3/1994. Helsinki, 1994.
- Horelli, Liisa, Kyttä, Marketta ja Mirkka Kaaja. *Lapset ympäristön ekoagenteina.* Teknillinen korkeakoulu, Arkkitehtiosasto, Yhdyskunta- ja kaupunkisuunnittelun laboratorion tutkimusyksikkö (YKS), Teknillisen korkeakoulun arkkitehtiosaston julkaisuja 1998/49. Helsinki, 1998.
- Junttila, Ulla-Kirsti. *Muuttuvat kadunkalusteet.* Jyväskylä, 1986.
- Kaupunkien keskusta-alueiden pysäköinnin nykytila.* Viatek Oy. Ympäristöministeriö, Kaavoitus- ja rakennusosasto, Tutkimuksia 3/1985. Helsinki, 1985.
- Kaupunki kohtauspaikkana: Näkökulmia kulttuuriseen kaupunkitutkimukseen.* Schulman, Harry ja Vesa Kannisto (toim.) Yhdyskuntasuunnittelun täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja C 33. YTK, Teknillinen korkeakoulu. Espoo, 1995.
- Kaupunkimuotoilun historia: Nykyaikaisen tie- ja liikennesuunnittelun historiallinen tausta.* Knut Selberg arkkitehtkontor. Tielaitoksen selvityksiä 56/1992. Helsinki, 1992.
- Kaupunkiympäristön parantaminen.* Kaupunkiliiton julkaisu C 93. Huhmari, 1985.
- Kautto, Jussi, Holmila, Ilkka ja Jukka Turtiainen. *Suomalaista kaupunkiarkkitehtuuria. Finnish Town Planning and Architecture.* Suomen rakennustaiteen museo, Ympäristöministeriö. Helsinki/Hanko, 1990.
- Keskusta-alueiden pysäköinnin suunnittelu.* Ympäristöministeriö, Kaavoitus- ja rakennusosasto, Tiedotus 6/1987. Helsinki, 1987.
- Keskustojen kehittäminen kauppapaikkoina. Kauppakeskustyöryhmän mietintö.* Ympäristöministeriö, Kaavoitus- ja rakennusosasto, Työryhmän raportti 1/1991. Helsinki, 1991.
- Kestävä kehitys ja kaupunkirakenne - urbaani palapeli.* Tielaitoksen strateginen projekti, S1. Tielaitoksen selvityksiä 15/1994. Helsinki, 1994.
- Kopomaa, Timo. *Kaupunkipuiston käytöt: Elämää Helsingin puistoissa ja ulkoilualueilla.* Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 1995:5. Helsinki, 1995.
- Koverola, Hannu. *Rakennetun ympäristön indikaattorit yleiskaavoituksessa - Kokeilu Kouvolan seudulla.* Ympäristöministeriö, Alueidenkäytön osasto. Suomen ympäristö 299. Helsinki 1998.
- Krier, Rob. *Urban space.* Academy Editions, London, 1979.
- Kuoppamäki, Riitta, Nupponen, Terttu ja Sari Viertiö. *Kaupunki ja muita tapauksia: Kaupunki arkkitehtien ajatuksissa - tutkimusprojektin julkaisu 3.* Teknillisen korkeakoulun arkkitehtiosaston julkaisuja 4/1993. Otaniemi, 1993.
- Lampinen, Marja-Liisa, Uuksulainen, Olli ja Viggo Karlsson. *Helsinki ilmakuvinä.* Keuruu, 1983.
- Lapintie, Kimmo, Koskiahho, Briitta, Ikonen, Tuula ja Ulla Tiitikainen toim. *Ekopolis: Ekologisen kaupungin juuria etsimässä.* Tampere, 1995.
- Luukinen, Ari. *Yhteistyö kaupunkikeskustojen kaupan kehittämisessä.* Ympäristöministeriö, Alueidenkäytön osasto, Muistio 5/1995. Helsinki, 1995.
- Lynch, Kevin. *The Image of the City.* Cambridge, Massachusetts: The M.I.T. Press, 1960.
- Metoder til evaluering af boliger og boligbebyggelser. En antologi.* Ambrose, Ivor & Jan Paulsson (red.) SBI-rapport 262, Statens byggeforskningsinstitut 1996.
- Mumford, Lewis. *Kaupunkikulttuuri.* Porvoo, 1949.
- Nenonen, Kaija ja Kirsti Toppari. *Herrasvään ja työläisten kaupunki - Helsingin vanhoja kortteileita 2.* Helsingin Sanomat. Hämeenlinna, 1983.
- Ollila, Kaija ja Kirsti Toppari. *Puhvelista punatulkuun - Helsingin vanhoja kortteileita.* Helsingin Sanomat. 1984.
- Paasonen, Merja. *Kouvolan ympäristön tila ja sen seurantaan soveltuvat indikaattorit.* Kouvolan kaupunki, Ympäristönsuojelutoimiston julkaisu 1/1995.
- Paavolainen, Olavi (toim.) *Katri Vala - Tulipatsas: Muistojulkaisu.* Matti Kurjensaari: Hauta Sörnäisten Marjatanmäellä, s.38-41. Porvoo, 1946.
- Perceive - Conceive - Achieve, The Sustainable City - A European Tetralogy PART IV: Aesthetics, Functionality and Desirability of the Sustainable City.* Maurice Culot, Institut Francais d'Architecture. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions. Luxembourg, 1997.

- Planning for Crime Prevention*. The Scottish Office, Environment Department, Planning Advice Note, PAN 46. 1994.
- Planning in Small Towns*. Planning Services. The Scottish Office, Development Department, Planning Advice Note, PAN 52. 1997.
- Pääkaupungin kulttuuri ja taide, Helsinki 1995*. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tilastoja 1995:5. Helsingin kaupunki, Tietokeskus. Helsinki, 1995.
- Rapoport, Amos. *Human Aspects of Urban Form: Towards a Man-Environment Approach to Urban Form and Design*. Urban and Regional Planning Series, Volume 15. Great Britain, 1997.
- Schulman, Harry & Vesa Kanninen toim. *Kaupunki kohtauspaikkana: Näkökulmia kulttuuriseen kaupunkitutkimukseen*. Yhdyskuntasuunnittelun täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja C 33, Teknillinen korkeakoulu. Espoo, 1995.
- Sepänmaa, Yrjö. *Kauneuden käsite & Ympäristö kokonaistaideteoksena*. Valtion teknillinen tutkimuskeskus VTT, tiedotteita 1294. Espoo, 1991.
- Somerpalo, Sakari. *"Keskustojen jalankulkualueiden käyttö ja käyttäjät."* Kuntatekniikka 6/1997: 10-13.
- Staffans, Aija. *Asukkaat ja lähiöarkkitehti: Pihlajistossa uusia työtapoja etsimässä*. Ympäristöministeriö, Yhdyskuntasuunnittelu- ja rakennustutkimuksen neuvottelukunta, Julkaisu 5 1994. Vantaa, 1996.
- Stockholms byggnadsordning; ett förhållningssätt till stadens karaktärsdrag*. Fredlund, Arne, Kallstenius, Per ja Laila Reppen (toim.) Ur Stockholms översiktsplan utställningsförlag. Falköping, 1997.
- The European City Today: The Helsinki Round Table on Urban Improvement Strategies*. Rautsi, Jussi (toim.) Ministry of the Environment, Finland, City of Helsinki. Vantaa, 1993.
- Torit ja aukiot*. Euroopan rakennusperintöpäivä 14.-15.9.1996.
- Tuovinen, Pentti. *Ympäristökuva ja symboliikka: Ympäristökuva ja siihen liittyvien merkitysten analysointimetodiikasta*. Teknillinen korkeakoulu, YTK, Yhdyskuntasuunnittelun täydennyskoulutuskeskuksen julkaisu A 20. Espoo, 1992.
- Turvallinen ja viihtyisä katu - viisi hidaskatussuunnitelmaa*. Viatek Oy. Ympäristöministeriö, Kaavoitus- ja rakennustutkimuksen neuvottelukunta, Julkaisu 3/1986. Helsinki, 1986.
- Vala, Katri. *Kootut runot*. Kesäilta laitakaupungilla, s.316-317, Kesä Sörnäisissä, s.318-319. Juva, 1979.
- Vuolanto, Timo. *Mahdollisuuksien aukioita: Aukioita, toreja, puistoja Helsingin keskustassa*. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto, julkaisuja 1997:12.
- Whitzman, Carolyn & Gerda R. Wekerle. *Turvallisemman kaupungin suunnitteluopas*. City of Toronto, Planning and Development Department, Safe City Committee of the City of Toronto. 1992.
- Ympäristökuva ja rakennusvalvonta*. Sisäasiainministeriö, Kaavoitus- ja rakennusosasto, Tiedotuksia 5/1982.

Julkaisematonta

- Airas-Luotonen, Päivi. *Rakennetun ympäristön seuranta: Missä Joensuussa mennään, tilannekatsaus*. Seminaari 3.10.1996.
- Kaupunkikulttuurin uudet suunnat - seminaari Kouvolassa 28.-29.5.1998*. Kouvolan kaupunki, Elävä Kaupunkikeskusta-yhdistys ja Kaakkois-Suomen taidetoimikunta järjestäjinä. Esitelmää ja puheita.
- Strandell, Carita. *Rakennettua ympäristöä koskevien indikaattorien kehittäminen: Elinympäristön kestävä kehityksen toteuttaminen: Alustava ehdotus indikaattoreiksi*. Ympäristöministeriö, Alueidenkäytön osasto. Luonnos 4.7.1995.
- Strandell, Carita. *Rakennetun ympäristön indikaattorit, Asuinympäristö, Ehdotus indikaattoreiksi*. Ympäristöministeriö, Alueidenkäytön osasto. Luonnos 1.3.1996.
- Strandell, Carita. *Rakennetun ympäristön seuranta ja indikaattorit - seminaariesitelmä*. Ympäristöministeriö, Alueidenkäytön osasto. Muistio 8.10.1997.

Kuvailulehti

Julkaisija	Ympäristöministeriö Alueidenkäytön osasto	Julkaisu-aika	Heinäkuu 2001
Tekijä(t)	Marianne Rautiainen, arkkitehti		
Julkaisun nimi	Kaupunkikuvan arvioiminen Selvitys kaupunkikuvaindikaattoreista		
Tiivistelmä	<p>Kaupunkikuva sisältää lähinnä esteettisiä, mutta myös sosiaalisia, toiminnallisia ja ekologisia arvoja. Näitä arvoja on vaikea mitata, sillä ne ovat aina sidoksissa sekä arvioijaan että arvioitavaan. Riittävän yleispätevyyden ja säännönmukaisuuksien löytäminen kuitenkin mahdollistaa laatutekijöiden jonkinasteisen mitattavuuden.</p> <p>Arviointityössä on edetty intuitiivisen kokemuksen kautta analyyttiseen tarkasteluun. Valokuvauksen lisäksi osallistavat arviointikierrokset ovat olleet pääasiallisina arviointi- ja kuvausmenetelminä. Pääasiasa lehti-ilmoitusten avulla maallikoista ja asiantuntijasta kootut arviointiryhmät ovat tehneet kaksi erilaista kävelykierrosta Helsingin keskustassa. Ensimmäinen kierros on järjestetty kulttuuria, hallintoa ja liike-elämää sisältävässä kävelykeskustassa, ja toinen kierros on käsittänyt lähinnä keskustaan liittyviä asuin- ja työpaikkaympäristöjä. Kierroksilla on tarkasteltu kaupungin julkisia ja puolijulkisia ulkotiloja jalankulkijan näkökulmasta. Tarkasteluetäisyys on ollut näköetäisyys aina lähinäköymistä kaukonäköymiin ja yksityiskohdista kaupungin silhuettiin. Kierrosten jälkeen on pidetty keskustelutilaisuus, jossa on koottu osallistujien kommentit.</p> <p>Yleiskierrosten perusteella voidaan sanoa, että monista kaupunkikuvan laatutekijöistä ollaan yhtä mieltä. Osallistujien kommentteista on tehty johtopäätöksiä, joita voidaan käyttää hyvän kaupunkikuvan argumentteina. Nämä on puolestaan kiteytetty kaupunkikuvakriteereiksi, joiden pohjalta on esitetty kaupunkikuvan laatua mittaavia indikaattoreita.</p>		
Asiasanat	kaupunkikuva, julkinen ulkotila, kaupunkikuvan arvioiminen, kaupunkikuvakriteeri, kaupunkikuvaindikaattori, ympäristön laatu, osallistuminen, vuorovaikutteisuus		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Suomen ympäristö 502		
Julkaisun teema	Alueiden käyttö		
Projekti-hankkeen nimi ja projektin numero			
Rahoittaja/toimeksiantaja	Ympäristöministeriö		
Projektiryhmään kuuluvat organisaatiot			
	ISSN	ISBN	
	1238-7312	952-11-0938-6	
	Sivuja	Kieli	
	76	suomi	
	Luottamuksellisuus		Hinta
	julkinen		
Julkaisun myynti/jakaja	Edita Oyj, puhelin 020 450 05, telefax 020 450 2380		
Julkaisun kustantaja	Ympäristöministeriö		
Painopaikka ja -aika	Sinari Oy, Vantaa 2001		
Muut tiedot	Yhteyshenkilö ympäristöministeriössä Carita Strandell, puhelin (09) 1991 9353		

Presentationssblad

Utgivningsår	Miljöministeriet Markanvändningsavdelningen	Datum Juli 2001
Författare	Marianne Rautiainen, arkitekt	
Publikationens titel	Kaupunkikuvan arvioiminen. Selvitys kaupunkikuvaindikaattoreista (Evaluering av stadsbilden. Utredning om stadsbilsindikatorer)	
Publikationens delar/ andra publikationer inom samma projekt		
Sammandrag	<p>Stadsbilden innehåller närmast estetiska, men också sociala, funktionella och ekologiska värden. Dessa värden är svåra att mäta, för de är alltid bundna till den som bedömer och det som bedöms. Genom att leta efter allmängiltighet och regelmässighet är det dock möjligt att utarbeta något slag av metod för mätande av stadsbildens kvalitativa faktorer.</p> <p>Evalueringsarbetet har fortskridit via intuitivt iakttagande till analytisk granskning. Förutom fotografering har gåturer med flera deltagare varit de huvudsakliga evalueringsmetoderna. Evalueringsgrupperna har bestått av lekmän, som har ihopsamlats i huvudsak genom tidningsannonser, samt av författaren till utredningen. Grupperna har gjort två olika gåturer i Helsingfors centrala områden. Den första gåturen har ordnats i centrum, som innehåller kultur, administration och affärsliv. Den andra gåturen har omfattat närmast bostads- och arbetsmiljöer i anslutning till centrum. Under gåturerna har stadens offentliga och halvoffentliga uterum iakttagits ur fotgängarens synpunkt. Iakttagelserna har gällt allt från detaljer till stadens silhuett. Efter gåturerna har ordnats diskussioner, där deltagarnas kommentarer har genomgått.</p> <p>Resultatet av gåturerna visade, att åsikterna är samstämmiga angående många av stadsbildens kvalitativa faktorer. Av deltagarnas kommentarer har dragits slutsatser, som kan användas som argument för en god stadsbild. Dessa har utkristalliserats till stadsbilskriterier, på basen av vilka har utarbetats indikatorer för mätande av stadsbildens kvalitet.</p>	
Nyckelord	stadsbild, offentligt uterum, evaluering av stadsbilden, stadsbilskriterium, stadsbilsindikator, miljöns kvalitet, deltagande, samverkan	
Publikationsserie och nummer	Miljön i Finland 502	
Publikationens tema	Markanvändning	
Projektets namn och nummer		
Finansiär/ uppgångsgivare	Miljöministeriet	
Organisationer i projektgruppen		
	ISSN	ISBN
	1238-7312	952-11-0938-6
	Sidantal	Språk
	76	finska
	Offentlighet	Pris
	offentlig	
Beställningar/ distribution	Edita Abp, telefon 020 450 05, telefax 020 450 2380	
Förläggare	Miljöministeriet	
Tryckeri/ tryckningsort och -år	Sinari Ab, Vanda 2001	
Övriga uppgifter	Kontaktperson vid miljöministeriet Carita Strandell, tel. (09) 1991 9353	

Documentation page

Publisher	Ministry of the Environment Land Use Department	Date July 2001
Author(s)	Marianne Rautiainen, Architect	
Title of publication	Kaupunkikuvan arvioiminen. Selvitys kaupunkikuvaindikaattoreista (An evaluation of the city image: A report on indicators of the city image)	
Parts of publication/ other project publications		
Abstract	<p>Mainly aesthetical, but also social, functional and ecological values are ascribed to the city image. Those values are difficult to measure since they depend upon the evaluator and the object which is being evaluated. However, if sufficient universal applicability and commonality can be found, measurement of quality factors is, to some degree, possible.</p> <p>In the study, evaluation was based on intuitive experience. Primary methods for evaluation were photography, walking tours in the town and descriptions of impressions. The evaluation groups, consisting of an expert and laymen brought together through newspaper advertisements, made two different excursions in the centre of Helsinki. The first was to examine culture, administration and business environments, and the second, living and working environments. Public and semipublic outdoor spaces of the city were studied from a pedestrian's point of view. During the excursions, everything from near to far and from details to the city silhouette were closely examined. After the excursions the participants discussed and combined their impressions of the city image.</p> <p>On the basis of those excursions, it can be seen that many of the factors important to the quality of the city image are consistent. The conclusions that have been drawn from the participants' comments can be used as arguments for a good city image. Those arguments are cast as city image criteria that, in turn, serve as the basis for indicators which measure quality.</p>	
Keywords	city image, public outdoor space, evaluation of the city image, city image criterion, city image indicator, quality of the environment, participation, interaction	
Publication series and number	The Finnish Environment 502	
Theme of publication	Land Use	
Project name and number, if any		
Financier/commissioner	Ministry of the Environment	
Project organization		
	ISSN	ISBN
	1238-7312	952-11-0938-6
	No. of pages	Language
	76	finnish
	Restrictions	Price
	for public use	
For sale at/ distributor	Edita Plc, phone 020 450 05, telefax 020 450 2380	
Financier of publication	Ministry of the Environment	
Printing place and year	Sinari Ltd, Vantaa 2001	
Other information	Contact at the Ministry of the Environment Carita Strandell, phone (09) 1991 9353	



ALUEIDEN KÄYTTÖ

Kaupunkikuvan arvioiminen

Selvitys kaupunkikuvaindikaattoreista

Kaupunkikuva sisältää lähinnä esteettisiä, mutta myös sosiaalisia, toiminnallisia ja ekologisia arvoja. Näitä arvoja on vaikea mitata, sillä ne ovat aina sidoksissa sekä arvioijaan että arvioitavaan. Riittävän yleispätevyyden ja säännönmukaisuuksien löytäminen kuitenkin mahdollistaa laatutekijöiden jonkinasteisen mitattavuuden.

Arviointityössä on edetty intuitiivisen kokemuksen kautta analyyttiseen tarkasteluun. Valokuvauksen lisäksi osallistavat arviointikierrokset ovat olleet pääasiallisina arviointi- ja kuvausmenetelminä. Pääasiassa lehti-ilmoitusten avulla maallikoista ja asiantuntijasta kootut arviointiryhmät ovat tehneet kaksi erilaista kävelykierrosta Helsingin keskustassa. Ensimmäinen kierros on järjestetty kulttuuria, hallintoa ja liike-elämää sisältävässä kävelykeskustassa, ja toinen kierros on käsittänyt lähinnä keskustaan liittyviä asuin- ja työpaikkaympäristöjä. Kierroksilla on tarkasteltu kaupungin julkisia ja puolijulkisia ulkotiloja jalankulkijan näkökulmasta. Tarkasteluetäisyys on ollut näköetäisyys aina lähinäkymistä kaukonäkyymiin ja yksityiskohdista kaupungin silhuettiin. Kierrosten jälkeen on pidetty keskustelutilaisuus, jossa on koottu osallistujien kommentit.

Yleisökierrosten perusteella voidaan sanoa, että monista kaupunkikuvan laatutekijöistä ollaan yhtä mieltä. Osallistujien kommentteista on tehty johtopäätöksiä, joita voidaan käyttää hyvän kaupunkikuvan argumentteina. Nämä on puolestaan kiteytetty kaupunkikuvakriteereiksi, joiden pohjalta on kehitetty kaupunkikuvan laatua mittaavia indikaattoreita.



ISBN 952-11-0938-6
ISSN 1238-7312

EDITA Oyj
PL 800,00043 EDITA, vaihe 020 450 00
ASIAKASPALVELU
puh.020 450 05, telefax 020 450 2380
EDITA-KIRJAKAUPPA HELSINGISSÄ
Annankatu 44, puh.020 450 2380